

Slovensko ljudsko gledališče Celje
1957-1958

8

**Komedija
o komediji**

Marijan Marinc

Komedija o komediji

v dveh delih

Maks, kasneje stric Pavle	Slavko Belak
Zvone, kasneje Marko Medved, direktor »Kožoproma«	Tone Terpin
Vera, kasneje Sonja, uradnica in žena	Klio Ciuha-Maverjeva
Ravnatelj gledališča, kasneje Franc Kolovrat, direktor »Stekloporca«	Mitja Bitenc
Pisatelj	Vlado Novak
Olga, personalka »Kožoproma«	Vera Perova
Branko	Slavko Strnad
Mira	Breda Pugljeva
Tovariš Jakob Dihur	Avgust Sedej
Tovarišica Tratarjeva	Mara Černetova
Tovariš Piškur	Franjo Cesar
Neznanka	Nada Božičeva
Sosedov glas	»Pisatelj«

REŽIJA **France KOSMAČ**

Ureditev besedila	Herbert Grün
Glasbene improvizacije	Breda Rajhova
Scena	Sveita Jovanović
Tehnično vodstvo	Franjo Cesar
Osvetljava	Bogo Les
Zvočni posnetki	Vlado Kalapati
Sepetalka	Olga Puncerjeva
Inspicent	Vlado Kalapati
Lasuljar	Vinko Tajnšek
Lasuljarka	Vera Srakarjeva
Vodstvo izdelave kostumov	Amalija Palirjeva, Jože Gobec
Slikarska dela	Ivan Dečman
Cevljarska dela	Konrad Faktor
Rekviziti	Ivan Jeram
Garderoba	Pavla Pristovškova

Premiera v sredo, 19. februarja 1958

Marijan Marinc

Komedija o komediji

v dveh delih

OSEBE:

Maks, *kasneje* stric Pavle

Zvone, *kasneje* Marko Medved, *direktor »Kožoproma«*

Vera, *kasneje* Sonja, *uradnica in žena*

Ravnatelj gledališča, *kasneje* Franc Kolovrat, *direktor »Stekloporca«*

Pisatelj

Olga, *personalka »Kožoproma«*

Branko

Mira

Tovariš Jakob Dihur

Tovarišica Tratarjeva

Tovariš Piškur

Neznanka

Sosedov glas

Scrimb

Zavesa se odpre in oder je popolnoma neurejen, prazen. Vidi se tja do zadnje stene, vidijo se vrvi in drogovi odrskega mehanizma. Ob robu sedi šepetalka. Nekaj razmetanih praktikablov in kulis nakazuje — razumljivo samo igralcem — nekakšen igralni prostor. Pusta, mrzla delovna luč. Skratka: gledališka vaja. Nekje je tudi klavir, na njem odločen Maksor suknjič, Verina torbica. Zvonko markira, ko da bi igral na klavir. Broširano besedilo vloge mu leži pred nosom na pokrovu klavirja. Onadva držita besedili v rokah. Vsi trije so civilno oblečeni, Maks v sami srajci, ovratnik mu je pod kravato odpet, vzel kravate potegnjen tja nekam do popka.

MAKS po kratkem premoru: Da, da, da! Vsi smo enaki! Vsi hvalimo lepa rdeča jabolka, čeravno so v sredini gnila!... Takšni časi so in zaman bežimo sami pred seboj!

ZVONE: Mislim, da ne ljubite človeka. Ljudje so res polni napak — vendar tudi niso brez dobrih lastnosti. Ne zanikam vsega, kar ste rekli, ampak...

MAKS: Da! Če bi ne bilo tega večnega »ampak«!

ZVONE: Čuden človek ste, Maks! Včasih ste celo zelo prijetni in polni razumevanja, drugič pa spet brezobzirno teptate vse, kar nam je svetega.

MAKS: Vi glasbeniki ste občutljive in nežne duše. Takoj opazite, če vam kdo v orkestru forte-fortissimo zaigra napačno noto, v življenju pa niti pomembnih stvari ne opazite. Beethoven, Mozart, Wagner, Schumann, Čajkovski, to je vaš svet. Vas moti pisk lokomotive, škripanje tramvaja, trušč ulice...

ZVONE: Ne, ne! Motite se! Kolikokrat mislim, da sem se približal vsemu, kar se dogaja okrog nas. Ko pa sedem h klavirju ter kanim napisati note in melodijo tega življenja, mi roke nebogljenoma omahnejo. Nimam moči! Bojim se!

MAKS: Česa?

Že po prvih stavkih začno igralci očitno kazati, kako jih besedilo te igre dolgočasi. Demonstrativno zavijajo oči, z vsiljivo nejevoljo govorijo sproti vsak stavek. A dolgčas mora obiti tudi gledalce.

ZVONE: Vsega! Sam sebe in ljudi, ki neusmiljeno režejo in sekajo, kar koli kdo ustvarja po svojih sposobnostih.

MAKS: Napišite novo marseljezo, pa vas bodo ljudje priznali!

ZVONE: Morda to niti ni potrebno! Morda bi moral človek napisati samo pesem novega človeka in novega časa!

MAKS: Vraga!... Ha... ha! O kakšnem novem človeku pa govorite? Človek ne more čez noč sleči staro kožo in si nadeti novo!

ZVONE: To je razumljivo! Zoper Beethovna in Čajkovskega se ne morete pritoževati! Ta dva sta vedno na liniji — pod vsakim režimom!

VERA: Prosim — nehajta!

MAKS: Naj bo!... Kaj pa pravzaprav hočеш?

VERA: Novo življenje! Novi človek! Režim! Čajkovski! Meni vse to nič mar! Jaz sem ženska! Ljubiti hočem in biti ljubljena! Z življenjem in delom pa sem pravzaprav zadovoljna!

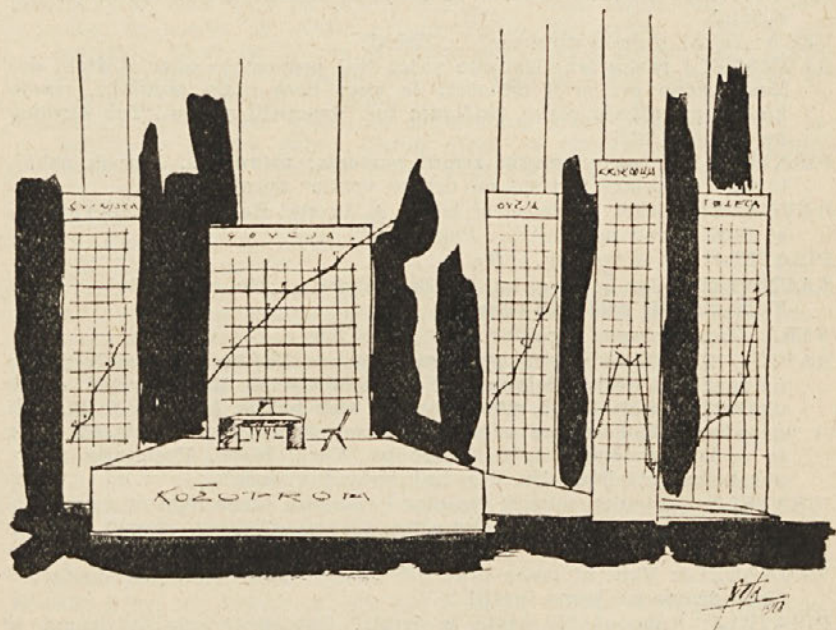
MAKS: Nikar ne laži! Predobro poznam gledališče. Pri vas nihče ni zadovoljen. Vsi so sami Napoleoni umetnosti. Ni ga, da bi hotel ostati le podoficir ali navaden prostak. Ne jezi se zato, ne jezi! Lepo in

mlado dekle ni — vendar dovoli, to še vedno ni dovolj, da bi bila prava umetnica. Poroči se, imej otroke — to bo najboljša vloga!... Ha... ha!

VERA: Predrzen postajaš in nemogoč! Toda kljub vsemu, želela bi slišati do konca, kako sodiš o meni.

MAKS: O tebi?... Ne, ne! Ti si še vedno v procesu evolucije in formiranja! Ha... ha! O tebi si še nisem na jasnem. Sploh pa veš, da si mi vseč — zato te ne bi hotel užaliti!

VERA: Z drugimi besedami: polna napak sem!

MAKS: Ženska brez napak zame sploh ni ženska! Jaz ženske brez napak sploh ne bi vzel. Meni so pri ženskah najbolj vseč ravno napake in slabosti. Sicer so vam pa te celo pravicato orožje!... Če je mož stoodstotno prepričan, da mu je žena zvesta, se kmalu dolgočasi in se je naveliča.

VERA: Sijajno! Ta tema mi je vseč! Ti si vsekakor zelo izkušen!

MAKS: Relativna stvar! Človek se uči, dokler živi! Včasih se znajdem pred žensko, ki mi je problem, kot je zdravniku problem bolnik z neznano boleznijo. Ha... ha! Vendar je v življenju samo ena pot, da žensko obdržiš!... Saj navsezadnje, kaj mi mar vse to, kar se dogaja okoli nas! Premajhni smo, da bi lahko ustavili kolo zgodovine!

ZVONE: Lepo bi bilo, ko bi bil človek lahko v življenju nevtralen tako, kot je Švica v Evropi. Vendar to ni mogoče! Zajel nas je hudournik, v njem plavamo...

VERA: Dokler ne izplavamo!

MAKS: Ali — dokler se ne razbijemo ob kaki čeri. Meni ni do tega, da bi se razbil!

VERA: Nadaljuj... Téma postaja zanimiva!... Nadaljuj!

RAVNATELJ GLEDALIŠČA *se oglasi iz parterja*: Dosti! Dosti!...

VERA *presenečena pogleda, a vseeno nadaljuje*: Nadaljuj, Maks!

RAVNATELJ *vstane in gre na oder*: Ne, nehajte! Ne bom več poslušal tega filozofiranja! Dosti! Maks, Zvone in Vera utihnejo in gledajo ravnatelja.

MAKS: Ampak, direktor, kaj to zdaj pomeni?

RAVNATELJ: Nič... Dosti!... To pomeni: konec vaje za danes!... Ste slišali?

VERA: Zakaj, gospod direktor?... Zakaj?

RAVNATELJ *razburjen*: Nehajte vajo! Naj pospravijo oder! Odrski delavci začno pri priči odnašati še tisto bore malo pohištva, rinejo klavir, premikajo vlake, prižigajo luč. Premislil sem si! Teh otrobov ne bomo igrali!

PISATELJ *sedi na nasprotni strani parterja; vstane*:... Ampak zakaj, tovariš direktor? Saj ste mi dramo vendar sprejeli pa...

RAVNATELJ *vesel, da je našel žrtev*: A, tu ste! Ravno prav. Z vami bi se tudi še rad pomenil!... Pridite gor!

PISATELJ: To je vendar... To je...

RAVNATELJ: Jaz že vem, kaj je. Brez skrbi!... No, le pridite! *Tudi pisatelj pride na oder.*

VERA: Torej, gospod direktor...

RAVNATELJ: Domov se mi spravite za danes, kaj bo jutri, bo že pisalo na razglasni deski. *Delovna luč na odru ugasne*. Kdo je rekel, da že ugašujte? Luč! — Luč, slišite! Luč se spet prižge. *Vtem se je Pisatelj nerodno prikobacal na oder. Igralci se odpravljajo. Šepetalka odide in odnese stolček s seboj*. Sicer pa, Vera, Maks, Počakajte me v obrekovalnici! *Pisatelju*: No, kaj, nesrečna duša?

PISATELJ: Oprostite, tovariš direktor — ampak vsega tega ne razumem. Kaj se je sploh zgodilo? Oprostite, tovariš direktor, ampak jaz mišlim...

RAVNATELJ: Vam ni treba prav nič misliti! Za to sem jaz tu plačan! Vaše drame ne bomo igrali!

PISATELJ: Kakooo? Ne boste je igrali? Oprostite, toda ta drama je vendar v redu, godna...

RAVNATELJ: Pa še kako godna! Samo za kaj! Niste sami slišali, kakšen dolgčas je vse skupaj?

PISATELJ: Oprostite, ne morem vas razumeti!... Dramo ste mi sprejeli, umetniški svet jo je odobril, gledališki svet je predlagal nekaj popravkov, jaz sem jih vnesel, začeli ste vaditi, kmalu bo generalka...

DIREKTOR: Vi se mi pa spoznate! Generalka, ja! Kdo se bo pa sploh na pamet naučil ta vaša kurja čreva. Oprostite!

PISATELJ: Ne vem, kaj pravzaprav hočete! Polovico ste mi črtali, predelali po svoje; spremenili ste mi naslov; tri osebe ste mi kratko malo vrgli iz drame, ne da bi me vprašali; prečesali pa skodrali ste mi jo, da je skoraj sam že več ne spoznam — zdaj jo pa meni nič tebi nič črtate z repertoarja. To pomeni, da ste me pokopali.

DIREKTOR: Veste, še zmerom mi je ljubše, da jaz vas pokopljem, kot da vi mene!

- PISATELJ: Pa se vi sploh zavedate, kaj bi ta drama pomenila zame? To mi je prvo večje delo.
- DIREKTOR: A res? Prvo delo? No, če je pa tako, potem se pa še celo ne mudi. Mladi ste...
- PISATELJ: Hvala, hvala!... To ploščo sem slišal že stokrat. Vsi dramaturgi pa direktorji gledališč govorijo isto, kadar bi se radi koga znebili lepo in vljudno.
- DIREKTOR: Sicer pa... Zakaj vi sploh pišete?
- PISATELJ *razburjeno*: Zato, ker moram pisati!... Hočem pisati! Hočem biti dramatik!
- DIREKTOR: Kdo vam pa brani? Pišite!... Vsak lahko piše... Samo meni ne nosite več svojih pisarij! Pišite! Kar pišite... Pa na svidenje!... Sicer pa, če res za vsako ceno hočete pisati: pišite komedije! Komedij nam manjka! Komedij nam je treba. Torej, slišali ste nasvet! Na svidenje!... *Odide.*
- PISATELJ *se žalostno ušede na praktikabel sredi praznega odra, zamisljen si podpre glavo. Okrog njega se zberejo prejšnji igralci: Maks, Zvonko in Vera, že skoraj oblečeni za odhod domov.*
- ZVONE: Kaj pa je bilo?
- PISATELJ: Nič, glavo mi je opral.
- MAKS: Zakaj si je na lepem premislil?
- ZVONE: Kaj ti je rekel?
- PISATELJ: Marsikaj! Rekel mi je vse to, kar najbrž zmerom reče mladim avtorjem, kadar jim zavrača drame. Na koncu mi je pa dobrohotno svetoval: mladenič — piši komedije!
- MAKS: Prav je imel! Komedija je hvaležna stvar!
- PISATELJ: Kje pa naj najdem snov?
- MAKS: No, veš kaj?!... Danes pa res ne manjka snovi za komedije!
- PISATELJ: Ne govori neumnosti! Danes so preresni časi!... če pa so kakšne smešne stvari, smo tem rečem še preblizu!...
- MAKS: Mi ti pomoremo! Ne, Vera? Povemo ti snov, ti pa piši!
- PISATELJ: No, to sem pa res radoveden!
- MAKS: Čakaj... Na primer: komedija se začne z banketom, potem pa...
- PISATELJ: Hvala, hvala!... Marsikdo je že začel z banketom, nehal pa je ob kruhu in vodi...
- MAKS: Prav, no! Lahko je tudi kaj drugega! Vzemi si za glavnega junaka človeka, ki ne vidi prsta pred nosom, potem pa...
- PISATELJ: Hvala! Ti ljudje že zdavnaj niso več zanimivi! *Zvone nekaj namigne Veri; nekje si najde kako lasuljo, brke, nekaj šminke, pomaga si z Verinin zrcalom in se mimo Pisatelja pa Maksa pretihotapi v parter. Maks ga opazi, a Zvone mu namiguje, češ da naj še kar govori s Pisateljem. Vera odide za oder. Zvone sede tja, kjer je prej sedel ravnatelj.*
- MAKS: Pa napiši kaj o tem, kako gre zmerom samo za stanovanje... Vzemi na primer skupno stanovanje...
- PISATELJ: Neumnost! Jaz ga tudi nimam, pa verjemi, da to ni prav nič smešno!
- MAKS: Torej si izmisli kakšno kriminalno zgodbo, če se ji bojo ljudje smejali ali se bali, to je tako vseeno. Zasuči komedijo v dolgočasen atomski ples dvajsetega stoletja — ampak to bo samo filozofiranje — ali pa si izmisli, da atomske bombe ni več, to bo tako neverjetno, da bo tudi komedija, pa naj bo še tako slabo zrežirano, da se vsi skupaj znajdemo na slepem tiru kot Adenauer pa Grotewohl skupaj. Ali

če ne maraš za politiko — opiši, kako se penzioniran železničar na stara leta pozno poroči — ne, to smo že igrali, tega nikar, pesniških iger živ krst ne mara, pa če so še tako lepe — raje opiši, kako se izven družbe ni mogoče povzpeti na zeleno vejo, pa če ponoči in spomladi še tako dežuje...

PISATELJ *obupano*: Nehaj, lepo te prosim. Jaz že ne bom prilezel na zeleno vejo, s komedijo ne!... Pusti me pri miru... Danes komedije ni in ni!...

MAKS: Prav — kot veš! Trdobučnež...

Maks se umakne v ozadje odra in malce posmehljivo opazuje obupanega pisatelja. Ta je obstal sredi praznega odra kot pravcati danski kraljevič. Naposled resignirano skomigne in se že misli odpraviti; vtem se iz parterja oglasi premaskirani Zvonko.

ZVONKO: Počakajte, tovariši!... Jaz bi vam lahko posredoval snov za komedijo!

PISATELJ *začuden* obstane: Kako prosim?

ZVONE: Jaz bi vam lahko povedal sijajno snov za komedijo!

PISATELJ: Kako — vi?

ZVONE: Jaz, jaz. *Se srečata na mostu, ki drži iz parterja na oder.*

PISATELJ: Oprostite, kdo pa ste? Ni ga spoznal.

ZVONE: Dovolite, jaz sem Marko Medved, direktor podjetja »Kožoprom«.

Od tu naprej pa skoz vse do konca igre se imenuje Zvonko samo še Marko Medved. Pisatelj ga ni spoznal ali se vsaj dela, kot da mu je nasedel. Že med prvimi stavki tega dialoga se začne oder počasi spreminjati v improvizirano sceno: notranjščina direktorske pisarne »Kožoprom«. Med govorjenjem je Zvonko večkrat namignil tja ali tja za oder, v smer inspicientove kabine, v smer električarjeve stojnice, tlesnil tu s prstom, tam pomahal. Sprememba odra je lahko taka, da se odrski delavci ne vidijo, ali pa tudi taka, da prav nič ne skrivamo, kako se vse godi. Temne zavese, ki obroblijo igralni prostor, spe spuste do tal, na oboku obvisi morda napis podjetja ali »grafikon«, od nekod se prsmuča na oder pisalnik, stol, polica z registri pa kar je še takih reči.

PISATELJ: Me veseli, tovariš direktor! Ampak kako to mislite, kako je s to idejo?

MEDVED: To ni samo ideja! To je več! Resničen dogodek! Moja avtobiografija, če hočete!

PISATELJ: Res?... No, to je mogoče zelo zanimivo! Niti najmanj ne verjame, kar pravi.

MEDVED: Seveda je, seveda! — naj vam povem?

PISATELJ *zelo prepričljivo*: Prosim, prosim... Kar začnite! Rad bom poslušal. *Se prisloni ob portal in se kasneje, ko ga začne Medvedovo pripovedovanje zanimati, počasi pomakne v parter. Sede tja, kjer je prej sedel.*

MEDVED: Rekel sem vam, da sem direktor podjetja »Kožoprom«. No, ta zgodba ni najnovejša. Začenja se že tam nekje okrog leta 1948. Menda zato ni zastarela, kaj?... Res, res, tako dolgo sem že direktor!... Eden redkih, ki so zdržali toliko let. Torej, vsako jutro sem bil natančno ob sedmih v pisarni. Tako je, vsako jutro natančno ob sedmih. Oder je zdaj že pripravljen, Medved sede za mizo, odpira predale, jemlje iz njih akte in nekaj piše. Nato se loti telefona... Halo?... Direktor! Tovarišico Sonjo s karakteristikami!... Spusti slušalko; spet pripove-

duje. Glavno, na kar sem se opiral, ko sem delal z ljudmi, so bile karakteristike. Karakteristika mi je bila ogledalo človeka; karakteristika — senca, ki spremlja človeka celo v grob. Najprej sem pogledal karakteristiko, potem sem šele sprejel človeka v službo. No, moram priznati, dovolil sem si v življenju eno samo izjemo, namreč pri tovarišici Sonji...

SONJA *vstopi s fasciklom; v resnici je to preoblečena in premaskirana Vera*: Dobro jutro, tovariš direktor!

MEDVED: Dobro jutro, Sonja! Ste prinesli karakteristike tistih, ki prosijo za mesto skladiščnika?

SONJA: Sem.

MEDVED: Berite mi jih, prosim!

SONJA *bere*: »Karakteristika za tovariša Šinkovec Poldeta. Miren, dober in tih. Včasih se napije in tedaj se rad pretepa. Zelo dober tovariš, samo včasih rad trmoglati in kleveta celo svoje nadrejene. Po pričanju je sredinec, ne naseda niti naši niti tuji propagandi. Dober delavec, samo včasih malo len in nediscipliniran! Ima možnosti za nadaljnji razvoj.«

MEDVED: Pa ga večkrat prime; mislim — lenoba?

SONJA: Iz karakteristike se to ne da razbrati.

MEDVED: Čudna logika... Naprej. *Telefon zazvoni*. Trenutek, prosim!... Halo! Medved tukaj! ... Aha! ... Ja, ja, ja! ... Ne, ne, ne! ... Tisto serijo hranite! Zamenjali jih bomo z Madagaskarjem! Ja, ja! ... Ne, ne! Kaj? ... Ne, v Alžiru je še nejasna situacija! ... Maroko prodajte! ... Oh! ... Ne, ne, ne! Ja, ja, ja! Prav! ... Kaj, da nima zoba? ... Nemogoče! ... Jaz sem jo videl, ko je imela še vse zobe! ... Prav! Na svidenje! ...

Spusti slušalko. No, naprej, prosim!

SONJA *bere*: »Predmet: Tovariš Bonifacij Strguljček, karakteristika. — V procesu političnega, ekonomskega in frekvenčnega ekvilibriranja — je omenjeni tovariš absolutno na liniji. Precizna analiza njegove komplicirane psihe je dala pozitivne in ekstravagantne rezultate.« — Vam prinesem slovarček tujk? — »Lavira med melanholikom in flegmatikom, dočim v fragmentih demonstrira paralelno tudi simptome kolerika. Stoprocentno pozitiven tip. V celoti ima možnosti za nadaljnji razvoj.« No, lepa reč. Tovariš direktor, vi veste, kakšen je pravzaprav ta človek?

MEDVED: Ravno premišlujem! Berite naslednjo! *Telefon zazvoni*. Halo? A, ti si, France? Še zdaj niso naredili kroglj? Kegljev tudi ne? ... Veš kaj? Kako naj se prikažem pred gosti s starimi krogli? ... Kegljišče okrasite! ... Seveda! Palme, oleandre, jablane! ... Do večera mora biti vse tip-top! ... Na svidenje! *Sonji*: Naprej!

SONJA *bere*: »Ribizl Ivan. Miren, tih, dober, pošten, čustven, bister, načitan, discipliniran, poslušen, skromen, muzikalen, ima možnosti za nadaljnji razvoj.« — To je pa oprijemljiva karakteristika! ... Ogledalo človeka, ne, tako vi pravite! Pa celo muzikalen je! ...

MEDVED: Hm! ... Hm! ... Berite naprej! *Telefon zazvoni*. Trenutek, prosim! ... Halo?! Jaz sem, jaz... Kaaaaj? Mary si je zlomila nogo? Strašno! ... Pa tako lepe noge je imela. Kaj zdaj? ... Zaklati! ... Kaj naj drugega z njo? V klavnico! ... Prav! *Spusti slušalko*. — *Sonji*: Naprej, prosim!

SONJA: »Rudolf Sova. Iskren, priljubljen in pošten. Dober in nesebičen tovariš. Zelo sposoben in marljiv delavec. Na vsakem mestu je samoiniciativen. Nadrejene spoštuje, sam pa je discipliniran in poslušen. Čuva občeljudsko premoženje. Politično popolnoma zgrajen. Ima vse možnosti za nadaljnji razvoj.« — Več jih ni.

MEDVED zelo zadovoljen: Ta bo pravi za nas! Pokličite ga! *Sonja odide.*

MEDVED: In tako sem delal z ljudmi iz dneva v dan. Sonja mi je bila čedalje bolj všeč. Potem se je pa zgodilo...

SONJA vstopi: Tovariš direktor, danes moramo odgovoriti glavni upravi glede sortimenta kože!

MEDVED: Saj res, jaja! Kar pridite, vam bom narekoval!

SONJA: Takoj, prosim! *Odide.*

MEDVED gleda za njo: Čudno dekle je bila... Vrag naj bi vedel, kakšne misli so se ji prepletale pod črnimi kodri! Včasih se mi je zazdelo, da ni čisto ravnodušna do mene. Drugič pa spet... Eh! Govoril sem ji o njeni koži — pa je zaobrnila na svinjsko ali govejo. Prava lisica! Kolikokrat sem že mislil, da jo držim trdno v rokah, pa se mi spet izmuzne kot jegulja.

SONJA se vrne s pisalnimi potrebščinami. Sede za pisalni stroj — vstavi papir in čaka: Prosim!

MEDVED se odkašlja: Hm!... Pišite!... Pišite!... Vsaka ptica...

SONJA začudeno: Vsaka — ptica?... Kaj pa naslov?

MEDVED: Brez naslova!... Pišite!... Vsaka ptica si plete gnezdo in tako je tudi z ljudmi!

SONJA začudeno: Ne bova pisala o koži?

MEDVED: Saj piševa o koži!... Pa še o kakšni koži!... O medvedji koži!... Sonja, ste vi že kdaj pomislili na to, da bi se omožili?

SONJA: Čudno vprašanje!... Katero dekle pa kdaj ne pomisli na to!

MEDVED: Khm... khm... No, pišite!

SONJA: Kaj naj pišem?

MEDVED: Pišite, kar sem rekel! Sonja, vejica, ste vi že kdaj pomislili na to, vejica, da bi se omožili, vprašaj... Ja... ja... Nikar me tako ne glejte! Pišite!

SONJA maje z glavo: Ne razumem!... *Piše.*

MEDVED: Nadaljujte... Ljubezen dveh mladih src je prirodni zakon!... Ja!... Khm... Ste napisali?

SONJA: Sem!... Pišete morda dopis za »Pavliho«?

MEDVED: Kaj se ve... Prav!... Kaj bi vi, Sonja, storili, če bi vam kdo rekel, da ste mu všeč?

SONJA se smeje: Vlečete me, tovariš direktor! To je odvisno od tega, kdo bi mi to povedal. Na žalost se do danes še ni našel tak bedak, da bi mi...

MEDVED zase: No, bom pa jaz prvi!... Glasno — njej: Pišite! Pišite! Jaz... Telefon zazvoni. Prekleti telefon!... Porodnišnica?... Ne, za zdaj še ne!... Spusti slušalko. Pišite!... Sonja, jaz vas... Telefon zazvoni. O prekleto!... Saj nismo telefonska centrala!... Halo?... Medved tukaj!... Kaj praviš? Da si ujel dvanajstkilskega sulca? Nazaj ga vrzi v vodo, saj ti tako živ krst ne bo verjel, da si ga res ujel. ... Meni pa še zlata ribica noče ugrizniti v trnek! Kaj?... Sestanek!... Prav!... Spusti slušalko. Sonji. No, pišite!... Sonja, všeč ste mi! Hočete postati moja žena? Hočete z menoj nocoj v kino?

SONJA *začudena in jezna vstane*: Tovariš direktor! Prosim, ne vlecite me za nos s takimi rečmi! Če ste vajeni trgovati s tujimi kožami, prosim, jaz bom s svojo trgovala sama. Ni lepo, da se igrate s svojimi nameščenci!

MEDVED: Oprostite, mogoče sem si res izbral nekam nerodno pot, ko sem vam odkril svoja čustva!

SONJA: Po diktatu! Jaz sploh nisem vajena takih stvari!

MEDVED: Pa menda ne mislite, da sem bil na tečaju za ljubezen. Če bi bil, bi se verjetno obnašal čisto drugače! Odgovorite: kaj čutite do mene?

SONJA: Spoštovanje! Saj ste mi šef.

MEDVED: Mladega moškega mora dekleta ljubiti!... No, povejte: kaj še čutite razen spoštovanja?

SONJA: Za zdaj še nič ali vsaj ne veliko!

MEDVED: Bodite pametni!... Ko ste mi pa všeč. Nisem še prestar za kaj takega pa ženo si želim pa kopico otrok!

SONJA: Menda ne mislite, da sem jaz podjetje za proizvodnjo otrok?

MEDVED: Ampak, prosim!... Bodite moja žena!

SONJA: Meni se zdi, tovariš direktor, da niti pri delu niste tako ekspektivni kot pri tej stvarci!

MEDVED: Sonja, trdosrčni ste!... Recite, da me marate!

SONJA: Z drugimi besedami — naj vam prodam svojo kožo?

MEDVED: Ze ko sem vas prvič videl, sem sam sebi prisegel, da vas moram dobiti za ženo.

SONJA *se smeje*: Kdaj pa želite, da podpiševa kupoprodajno pogodbo za mojo kožo? Cena — moja svoboda! Pogoji — dosmrtna ljubezenska renta! Za obresti pa — ducat otrok!...

MEDVED: Vi imate led okoli srca!

SONJA: Bodite ledolomilec!

MEDVED: Sonja, zakaj me mučite?

SONJA: Iz trpljenja rastejo junaki!

MEDVED: Rad vas imam, Sonja, čeprav še ne poznam vaše karakteristike!

SONJA: Počakajte pač, da premislim... V kino pa lahko greva skupaj!

MEDVED: Kdaj?

SONJA: Nocoj! *Sonja se mu izmuzne in steče iz sobe. Medved gleda nekaj časa za njo in globoko vzdihne.*

MEDVED: Tako se je začelo. Hodila sva v kino, na sprehode... Celo poljubljala sva se. Ampak nič več!... Taval sem v megli zaljubljenega petošolca; svet vsenaokoli mi je bil mrtev — videl sem samo njo... Potem je pa na lepem udarilo!

OLGA *hitro vstopi*: Tovariš direktor, zelo važna novica! Izvolite!... *Mu da list.*

MEDVED: Kaj pa je to?

OLGA *pomembno in škodoželjno*: Berite!

MEDVED *bere in nato obupan sede*: Je to mogoče?!!! Pa to... to...

OLGA: Res, res, to je kratko in malo grozno, kaj?

MEDVED: Sonjina karakteristika... *Bere*: »Karakteristika tovarišice Sonje Godec. Slab in dvoličen značaj. Zaprta vase in neiskrena, živi nemoralno življenje. S kometnostjo in prilizovanjem želi skriti pravo podobo. Pri delu je površna, vendar zbuja vtis, da je dobra delavka. Spletkari; rada tudi ugovarja.« *Se prijemata za glavo. Joj!... Pa rekel*

sem... *Bere naprej.* »Zahaja v sumljivo družbo. Politično ni zgrajena! Nima možnosti za nadaljnji razvoj!«... Joj, kje so mi bile oči?... To je redek primer pokvarjenosti!

OLGA: Jaz osebno bi rekla, da jo moramo po možnosti takoj odpustiti!

MEDVED *obupan*: Joj, joj!... Kakšna hinavščina!

OLGA *pomembno*: Toda — to še ni vse, tovariš direktor!

MEDVED *presenečen*: Je lahko še kaj več?

OLGA: Po naključju sem našla nekaj, kar vas bo zelo zanimalo, tovariš direktor!... To je zelo sramotno, toda... Oprostite, opazila sem namreč, da vi in tovarišica Godec Sonja... No, saj razumete!... Mu da pismo.

MEDVED *v zadregi*: No, no, je že v redu... *Bere, roka mu omahne.* Torej... torej... tega si ne bi nikdar mislil!... *Nenadoma ostro.* Pokličite to gospodično Sonjo, tovarišica Olga! Takoj naj pride.

OLGA: Takoj!... *Odide.*

MEDVED *se nervozno spreha po sobi in bere*: »Draga Mucka in zaročenka. Ti veš, da te imam rad in da razen tebe nimam žive duše na svetu. Prav zato tudi veš, da ti bom izpolnil vsako željo. Gotovo pridem za tvoj rojstni dan! Poljub tvoj Branko!«... Joj, kača! Z menoj se igra, zaradi tega mucka me pa pušča v negotovosti!... Kako sem se le mogel zaljubiti v žensko, ne da bi ji prej pogledal karakteristiko! Normalen človek tega ne bi storil! Sploh pa zaljubljen človek ni normalen!... Branko! Branko!... Lepo ime! Čestitam — neznani kolega! To pomeni — karakteristika je res ogledalo človeka. Pa kako me gleda ta kača klopotača! Ta — mucka!... Uh! *Telefon zazvoni.* Halo? Medved tukaj?... Takoj ga tožite! Kako je smel ubiti medveda, ko je vedel, da so medvedje zaščiteni!... Tožite ga!... *Jezno spusti slušalko.* Zase: Madona, vsak medved je že zaščiten, samo jaz nisem!

SONJA *vstopi*: Si me res klical, Marko?

MEDVED *s hrbtom k njej, gleda skozi okno*: Sem!

SONJA: Ravno prav!... Nekaj važnega ti moram povedati! Zelo važno...

MEDVED *ostro*: Tudi jaz moram vam nekaj povedati, tovarišica Godčeva!...

SONJA *začudeno*: Marko, ne delaj se norca. Res je važno!

MEDVED *pomembno*: Da!... Res je važno!

SONJA: Tak nehaj, Marko! Sama sva, ni treba, da igraš komedijo!

MEDVED *ježno*: Jaz nisem zate noben Marko, temveč — tovariš direktor! Ste razumeli?

SONJA *presenečena*: Kaj ti pa je, Marko? Ne razumem...

MEDVED: Ne izzivajte me, prosim, ker se prav lahko zgodi, da skočim iz kože!

SONJA *s posmehom*: Ja, tega pa res ne bi želela, saj se ti tudi ta prav dobro poda!

MEDVED: Ne smejte se mi, prosim!

SONJA: Zakaj pa ne, če norce brijete?

MEDVED *ji da karakteristiko*: Berite!... In vsaka beseda bo odveč!

SONJA *mirno bere in mu list mirno vrne*: Torej, to je vzrok da si zdaj kar na lepem takšen! In vi vse to verjamete?

MEDVED: To je tvoja prava podoba!

SONJA: To ni nobena prava podoba, temveč laž!

MEDVED: In vas je priporočil tovariš Petek! Lahko si mislim, kakšna je bila cena!

SONJA *jezno*: Cujte, tovariš direktor, prepovedujem vam, da...

MEDVED: Vi mi prepovedujete? Kaj? Veliko bolje bi bilo zate, ko bi molčali, vi...!

SONJA: Če umolknem, vam bo žal!

MEDVED *se prisiljeno zasmije*: Žal? Česa žal? Karakteristika je jasna! Tako smo zdaj odkrili tudi drugo plat medalje!

SONJA: Tako ubogo jecljate kot ljubosumen petošolec! Dokažite mi! Če se ne motim, ste mi ravno včeraj ljubeznivo izjavili — saj veste kje — da sem vaša desna roka in da bi bili brez mene invalid!

MEDVED: Zdajle se mi zdi, da sem vseeno invalid — invalid v glavi!... Kako sem vam le mogel nasesti!... Sploh pa — škoda besed! Naprej se pogovarjajte s svojimi mucki...

SONJA: Mucki?

MEDVED: Ljubimci in zaročenci!

SONJA *presenečena*: Z ljubimci in zaročenci!?!... A?! Čestitam, menda ste odkrili Ameriko!

MEDVED: V prihodnje bodi bolj previdna pa ne puščaj ljubezenskih pisem kjerkoli!... *Ji da pismo*.

SONJA *pogleda, nato mirno*: A!... Stikaš že po tujih stvareh! Zelo lepo!

MEDVED: Morda ni ravno lepo, zato je pa včasih koristno!... Mene ne boš prevarila — vi! To igro nadaljujte s svojim — Brankom!

SONJA *se zasmije*: A, zdaj šele razumem! To pismo je torej pravi vzrok vaše »službene jeze«!?!... Dovolite, da vam razložim, če ne, boste še kar naprej taval v zablodah!

MEDVED: Odveč si prizadevate! Stvar je popolnoma jasna!

SONJA: Če je tako, bi rekla, da sem tukaj odveč!

MEDVED: Jaz bi tudi rekel.

SONJA: Odpovedujem službo.

MEDVED: Z veseljem sprejemam odpoved. Vzeli ste mi besedo z jezika.

SONJA *s posmehom*: Samo trud sem vam prihranila — tovariš direktor!

MEDVED: Vi ste si pa še drznili hliniti ljubezen! Kakšna podlost!

SONJA *užaljena in jezna*: Če ste že tako lahkomišljeni, mi vsaj ne žalite intimnih čustev!

MEDVED: Ha... ha! Vi pa čustva!?!... Smešno — in celo duhovito! Kako vi sploh lahko gojite kakšna čustva? Pa celo intimna! Intimna, ja...

SONJA: Opozarjam vas, da vam bo žal!

MEDVED: Žal?... Ha!...

SONJA: Zdaj sem vsaj spoznala vaš karakter, tovariš direktor Marko Medved! Ampak vaša karakteristika se ne more končati s piko! Sem že spada klicaj! *Mu primaže krepko klofuto*. Tako... vi... *Je že pri izhodu, a še išče v srdu primerno besedo*: ...divji lovec na karakteristike!

MEDVED *presenečen gleda za njo in se drži za lice*: Madona! Kakšen temperament! — In tako je Sonja odšla. Toda, takrat se je vsa komedija šele začela!

PISATELJ *iz parterja*: Vi kar naprej govorite o nekakšni komediji! Meni pa se zdi, da to ni ravno preveč smešno, kar ste do zdaj povedali!

MEDVED: Ne vem, zame je bilo takrat res tragično! Dogodki so se vrstili s filmsko hitrostjo. Sicer ne s hitrostjo domačega filma, ampak vendar...

BRANKO *vstopi*: Dober dan!

MEDVED: Zelite, prosim?

BRANKO: A, vi ste pa najbrž direktor, tovariš Marko Medved, ne?

MEDVED: Sem!

BRANKO *mu veselo stisne roko*: To me pa res veseli!

MEDVED: Oprostite, s kom imam čast?

BRANKO: Aja, saj res!... Pravzaprav sem prišel k Sonji! Jaz sem Branko!

MEDVED *presenečeno*: Vi... vi ste — Branko? *Se takoj znajde*. Sedite, prosim!... Sedite!... Me veseli! No, to je pa zanimivo!

BRANKO *sede v fotelj*.

MEDVED: Aha. Torej, vi ste Branko?... Kdo bi si mislil! Jaz vse vem o vas! To boste najbrž zelo presenečeni, kaj!... Vse vem!... Nikar me tako ne glejte! Svet je vendar tako majhen!

BRANKO *začuden*: O moji... ljubezni? Vam je povedala Sonja?

MEDVED: Vse!... Ne živite sicer tukajle, zato pa je tu ona, vaša mucka, kot ji pravite, in vi jo ljubite in obožujete, ni res?

BRANKO *presenečen*: Ja... Ja, je že res... Ampak...

MEDVED: No, no! Morebiti ni tako? Prepričani ste, da tudi Mucka vas ljubi, ne? Pisarite ji pisma!... Kajpa, kajpa... Po naključju pa jaz to vašo tako imenovano zaročenko poznam nekoliko bolje od vas! Na žalost vam moram povedati, da vas strašno vara!

BRANKO *presenečen poskoči*: Oprostite... Kako smete... kaj takega...

MEDVED *ga potisne nazaj v fotelj*: Mirno kri, mladi kolega! Saj to ni nič nenavadnega! Če vas to lahko potolaži, vam povem, da niste edini! Natanko jo poznam!

BRANKO *ves iz sebe*: Ne razumem!... Ne, to ni mogoče!

MEDVED: Umirite se! Da, da!... Vara vas... in to — nesramno vara!

BRANKO: Ne, ne!... Tega ne morem verjeti! Vi je sploh ne poznate!

MEDVED: Jaz da je ne poznam?... Pa še kako natančno! Želite morda dokazov? Prosim, prosim — nič lažjega. Z njo ste tako rekoč že zaročeni, ni res? In ona vas kliče Muc, drži?

BRANKO: Res je.

MEDVED: Vi pa njo Mucka, drži?

BRANKO: Res je.

MEDVED: Obeša se vam okrog vratu in vzklika: »Ti si moj edini! Ti si moja sreča! Ljubim te!«... Drži?

BRANKO: Res je.

MEDVED: In vi se želite z njo poročiti, drži?

BRANKO: Res je.

MEDVED: In prepričani ste, da je vse gola resnica, kar vam izjavlja, pa da so ji vsa čustva iskrena... Drži?

BRANKO: Res je.

MEDVED: Da, da!... Skromna uradnica je; pa zmerom vam piše, da ima sijajnega direktorja, a da nanj nikar ne bodite ljubosumni... Drži?

BRANKO: Res je.

MEDVED: Ja, ja, dragi moj, teh reči ne morete meriti s termometrom ali barometrom. Vaša Mucka se z vami igra pa zmerom laže! To je eno najbolj pokvarjenih bitij, kar sem jih kdaj srečal vse žive dni. Drži?

BRANKO: Res je... Se ove: Pa to ni mogoče!

MEDVED: Je, je!... kar verjemite!... Natanko jo poznam! Ste se kaj pozanimali za njeno preteklost?

BRANKO: Ne!

MEDVED: Poznate njeno družbo, veste, kam zahaja, kadar vas ni zraven?

BRANKO: Ne!

MEDVED: Poznate njeno politično prepričanje? Seveda ga ne poznate, ko ga tako spretno skriva! Ga poznate?

BRANKO: Ne!

MEDVED: Veste to, da nima možnosti za nadaljnji razvoj?

BRANKO: Ne!

MEDVED: Pa veste vsaj to, da niste edini, ki ga je tako spretno vlekla za nos?

BRANKO: Ne!

MEDVED: Madona, kaj pa potem sploh veste o njej? Dragi moj, ta čas si je tudi mene že izbrala za žrtev! Tudi meni je pravila »moj mili Muc« in jaz njej »Mucka!« Tudi meni se je obešala okoli vratu, tudi meni je govorila kakor vam. In končno, tudi jaz sem se hotel z njo poročiti in »Mucka« je že privolila. Tako je. Drži.

BRANKO *ves iz sebe*: Ni mogoče!... To ni mogoče!... Še predvčerajšnjim mi je pisala pismo... Res je, da je nisem še videl, ampak...

MEDVED: Pismo?... Ha! Vem, vem! Si predstavljam! Dragi moj edini Muc!... Ti si mi najdražji na svetu! Ljubim te! Čakam te nestrpnost in željno! Samo tvoja — Muca!... Je tako ali ne?

BRANKO *potlačen*: Vi pa res vse veste!

MEDVED: Vem tudi to, da takih pisem niste dobivali samo vi!... Tudi jaz sem jih dobival, najbrž jih je tipkala kar s kopijo.

BRANKO *vstane*: Prepričali ste me!... Takšna pokvarjenost! Tega res nisem pričakoval!

MEDVED: Jaz tudi ne, moj dragi!

BRANKO: Hvala, tovariš direktor!... Preprečili ste mi strašno nesrečo, morda ste mi rešili življenje. Na svidenje!

MEDVED: Prosim, prosim! Z veseljem! Na svidenje!

BRANKO *odhaja, toda pri vratih se še obrne*: Sicer pa — saj se bom še oglasil! Sonjo bi rad videl!

MEDVED: Še?... Prav! Mi boste povedali, kako ste opravili!

BRANKO: Velja!... Na svidenje! *Odide*.

MEDVED *gleda za njim*: Simpatičen fant. Škoda reveža. Ko pravzaprav ni napačnega okusa. — Verjeli mi boste, če vam povem, da sem po vsem tem začel razumevati ljudomrznike! Ampak to še ni vse! Najhujše je prišlo šele drugi dan!

MIRA *hitro vstopi, z dežnikom v roki. Se ustavi pri vratih in opazuje v delo zatopljenega Medveda*.

MEDVED *jo opazi in naglo vstane*: Želite?

MIRA *zelo sladko in koketno*: Muček moj, spet se norčuješ!... *Se približa*. No, Muček?!

MEDVED *presenečeno izbulji oči*: Oprostite! Oprostite, menda je pomota!... Jaz... jaz...

MIRA *s sladkim nasmehom in koketno se pozibava*: Muček moj, me ne poznaš več?

MEDVED *zija vanjo*: Oprostite, res ne vem!... Ne da bi se spominjal...

MIRA *izzivalno sede na njegovo pisalno mizo in binglja z nogami*: Jaz sem vendar tvoja — Muca!

MEDVED *vse bolj presenečen*: Ampak, oprostite, še nikoli vas nisem videl, zdajle prvič...

MIRA *se prisiljeno smehlja*: Oh — zmerom isti šaljivec! Si pozabil vse strastne poljube?

MEDVED: Poljube?... Oprostite, kakšne poljube?... Pa to je norišnica!

MIRA: Le kako si mogel pozabiti svojo malo Mucko?!... Nič več ne veš?

»Ti si moj edini! Ti si moja sreča! Samo tebe ljubim!«?...

MEDVED zija vanjo in se ne more otresti osuplosti: To je... To je...

MIRA: Ko si se pa hotel celo z mano poročiti, ti moj mali sladki tepček!... Izredno sladko: Mucek moj mili!

MEDVED presenečeno: Jaaaz — poročiti? ... Z vami?

MIRA sladko: Torej me nočeš poznati?

MEDVED: Častna beseda, še nikdar vas nisem videl!

MIRA nenadoma se zresni, skoči s pisalne mize in gre počasi nadenj z grozečim zamahom dežnika: Vi ste nesramen lažnivec!... Vi... vi...

MEDVED še bolj presenečen: Kaj pa spet... To je norišnica!... Oprostite!... Se odmika. Ne poznam vas. To je pomota!

MIRA: Nobena pomota! Vi... uničevalec sreče mladih zaljubljenih deklet! Vi... vi... Zakaj ste me obrekovali? Ste si hoteli napolniti album z zlaganimi trofejami navidezne moškosti?... Vi — baba!

MEDVED zija vanjo in se odmika: Zakaj me žalite, če...

MIRA: Naj vas morebiti poljubim na ta lažniva usta za vaš zločin?!

MEDVED: Verjemite, to je pomota!

MIRA besna: Laž!... Nesramna laž!... Kdo se vam je obešal okoli vratu? Kdo se je hotel poročiti z vami? Kdo vam je govoril ljubezenske izjave, kdo vam je pisal ljubezenska pisma? Kdo?... Komu ste Mucek, vi, vi — Medved, vi, a, komu? Odgovorite!

MEDVED: Ta ženska je znorela!... Oprostite, ne razumem vas!

MIRA zmagoslavno: A!... Zdaj me ne razumete, mojemu zaročencu ste pa znali natvesti kup nesramnih laži!

MEDVED začuden: Vašemu zaročencu?

MIRA: Seveda! Mojemu zaročencu — Branku!... Lahko zanikate?

MEDVED jo najprej gleda, nato se pa spomni: Vašemu zaročencu? Haha-haha! Skoraj blazen smeh. Kako je to smešno!... Hahaha!... Branko je vaš zaročenec? Potem je pa vse jasno! Pri priči vam razložim! Sedite, prosim, sedite! V zmoti ste. Seveda. Žrtev nesramne prevare!

MIRA se usede, pa takoj spet skoči: Kako? Jaz žrtev prevare? Kako to mislite?

MEDVED: Umirite se! Takoj vam bo vse jasno. Branko je vaš zaročenec in vi ga kličete »Muc«, drži?

MIRA: Res je.

MEDVED: On vas kliče »Mucka«, drži?

MIRA: Res je.

MEDVED: Stvar je popolnoma jasna! Vi zanj niste edina — če dovolite — niste edina Mucka!

MIRA ogorčena: Ne bodite nesramni! Brzdajte jezik. To ne bi bilo mogoče.

MEDVED: Ne samo mogoče, temveč kar resnično! Varal vas je z neko drugo žensko — to je zdaj popolnoma jasno — s tisto pa sem tudi jaz... Tista je tudi mene varala... Madona, je to zavozlano!... Jaz mu nisem govoril o vas, temveč...

MIRA: Čakajte, čakajte — zdaj se mi pa nekaj svita... Kako...

MEDVED: Vaš Mucek se je nehote razkrinkal! Ona druga je varala mene in njega; on pa je varal vas in njo! Joj, kako je to strašno! Človek bi podvomil, a je na svetu še kaj poštenja pa prave ljubezni?

MIRA besna: Kako podlo! Tega nisem pričakovala! Potem pa še on meni govori o nezvestobi!

MEDVED *jo umiri*: Umirite se! Tako ravnajo vsi prešuštniki, ker mislijo, da bodo s tem prikrili svoje grehe. Napad je najboljša obramba.

MIRA: Kje pa je zdaj ta ženska? Uničila pa porušila mi je skoraj že spleteno zakonsko gnezdo!

MEDVED: Bodite brez skrbi, tovarišica! Ta ženska vam ni več nevarna! Do kraja sem jo razkrinkal!

MIRA *jezno*: No, zdaj naj se mi pa pripravi, ta skrivnostni ljubimec! Hvala vam, tovariš Medved! In oprostite! Bila sem pač vsa iz sebe!

MEDVED: Nič hudega! Razumem vas! Oba sva žrtvi slepega zaupanja! Ja, ja. Nasedamo sladkim besedam, lepim pa zapeljivim očem, vročim ustnicam — karakteristike pa ne gledamo!

MIRA *začudeno*: Karakteristike? Kakšne karakteristike?

MEDVED: Karakteristike človeka, ki mu darujemo svoja čustva!

MIRA: Oprostite, ampak jaz se še nisem zaljubila skoz prizmo karakteristike! Ali verjemite, temu don Juanu bom zdaj jaz oddrdrala karakteristiko! Brez skrbi! Oprostite, tovariš Medved, še enkrat!... In hvala vam za dragocene podatke!...

MEDVED: Prosim, prosim... Dolžnost prevarancev je, da si pomagajo. V slogi je moč.

MIRA: Na svidenje! Upam, da se še kdaj vidiva.

MEDVED: Me bo zelo veselilo! Na svidenje!

MIRA *pri vratih*: Na svidenje!... *Odide*.

MEDVED: *gleda za njo in maje z glavo*: Simpatično dekle!... Le kako jo je mogel varati s tem zmajem?! Tovarišica Sonja Godec... *Telefon zazvoni*. Halo?! »Kožoprom«! Medved tukaj... Kaaj? *Od prese- nečenja sede*. Kaj pravite?... Da ste poslali pomotoma napačno karakteristiko za Godec Sonjo? Kaj se pravi pomota? Kako more biti karakteristika pomota? Kaj ste poslali? Karakteristiko za Sonjo Gobec?... *Besno*: Vraga, a tam pri vas res ne veste, kaj je godec kaj pa gobec? Joj!... Seveda! Odpustil sem jo! To mi boste drago plačali! Saj je bila naša najboljša uslužbenka!... Zakaj sem jo potem odpustil? Ja, kaj pa karakteristika?!... Prav, prav!... *Jezno spusti slušalko*. Administrativna pomota! *Pisateljcu*: In to še ni vse! Lejte, gordijski voz se je sam razvozlal! Čez dva dni sem izvedel, da je Branko — njen brat. Pisala mu je, da je tako rekoč z menoj že zaročena. Mira pa je bila Brankova zaročenka. Pomislite, kaj sem vse skuhal! in potlej je prišla...

OLGA *vstopi in reče pomembno*: Tovariš direktor, prišla je!

MEDVED: Kdo?

OLGA: Ona!

MEDVED: Kdo — ona?

OLGA: Ja no ... ona — Sonja!

MEDVED *presenečen skoči*: Kaaj? Sonja? Kje je? Čemu je prišla?

OLGA: Po karakteristiko!

MEDVED *skoči in steče iz sobe*. Čez trenutek se vrne s Sonjo: Pustite naju sama, tovarišica Olga!

OLGA *začudeno*: Prosim! *Užaljena odide*.

MEDVED *mu je nerodno*: Sonja, prosim te, dovoli mi...

SONJA *suho in kratko*: Oprostite, za vas jaz nisem Sonja, temveč tova- rišica Sonja Godčeva.

MEDVED: Sonja, ne bodi trmasta!... Jaz nisem kriv! Priznam! Počakaj, da ti razložim...

SONJA: Ni potrebno!

MEDVED: Tak bodi no pametna!

SONJA: Nočem biti pametna!

MEDVED: Razumi, lepo te prosim...

SONJA: Ničesar ne želim razumeti!

MEDVED: Razumi, izbruhne ... da te imam rad!

SONJA s posmehom: Oho!... Kljub moji strašni karakteristiki?

MEDVED: Zakaj me mučiš, ko veš, da te imam resnično rad; zaradi vsega tega sem že...

SONJA: Brez karakteristike jaz živemu krstu več ne verjamem!

MEDVED: To se pravi, da me ne maraš več?

SONJA: Oprostite, to je moja zasebna zadeva! Nisem vam dolžna odgovora.

MEDVED: Ne bodi no muhasta pa trmasta kot kakšna gos!

SONJA: Ti pa ne bodi zabit kot kakšen medved! Ne vidiš, da imam tudi jaz tebe rada? Misliš, da bi drugače prišla?

MEDVED srečen: Oh, Sonja, oprosti...

Velika scena ljubezenske sprave. Vtem zazvoni telefon. Sonja se odmakne, Medved se loti telefona in se oglasi.

MEDVED: Halo?... Medved tukaj... Kdo? Šahovski klub? Ne, danes ne utegnem. Sploh pa sem danes že matiran... *Luč se je zbrala vsa samo še na Medvedu. Ostali oder je temen, tudi Sonjo je komaj še videti.*

MEDVED: Ja, vidite, tako se je ta zgodba začela. Ampak malo mi dovolite odmora, najhujšega vam namreč še nisem povedal. — Stopiva v okrepčevalnico ta čas! Zavesa! Luč! *Medved pride čez most v dvorano, zavesa se za njim zagrne, v dvorani se prižge luč, Medved se pridruži Pisatelju in odmor preživita v kadilnici med občinstvom.*

ODMOR

Drugi del

Ko je skupaj z ostalim občinstvom tudi Pisatelj spet sedel v dvorano, luči ugasnejo. Mimo Pisateljevega sedeža se Medved povzpne na oder. Vtem se tudi zavesa razgrne. Pokaže se improvizirano prizorišče prikupnega, skromnega, z bančnimi krediti opremljenega uradniškega stanovanja; spet samo z nakazanimi scenografskimi prvinami — tako kot v prvem delu pisarna — a vseeno značilno, da je mogoče spoznati stanovanje v novem bloku. Vendar ni tako mrzlo, kot so ta stanovanja po večini, in tudi preveč gipsastih kužkov ni na policah, ker se čuti pazna roka prikupne, spretno in pametne ženske z okusom.

MEDVED: Ja, tako je bilo. Saj vam je jasno, ne? Da sem se s Sonjo oženil, je razumljivo. Da je bila čudovita žena, to si tudi lahko mislite. Ne verjamete? Pa še kako. V službo je nisem več pustil. Za čudo sva dobila stanovanje v novih blokih, pa tega mi niti očitati niso, čeprav sem bil še zmerom direktor. Veste, prej sem stanoval res zanikrno. Potem je minil prvi vihar ljubezni in konec je bilo pomladi — medenih mesecev. In kar na lepem je začelo nekaj škripati. Kaj — sam ne vem.

Za odrom nekaj zaškriplje. Medved odide, vendar ne skozi vrata, temveč kar kje pri strani, tako rekoč »skozi steno«. Hip nato pripelje Sonja — oblečena kot idealna gospodinja — v sobo strica Pavleta. To je premaskirani Maks iz prologa.

PAVLE si ogleduje stanovanje: Ja, pa sta si kar lepo uredila!

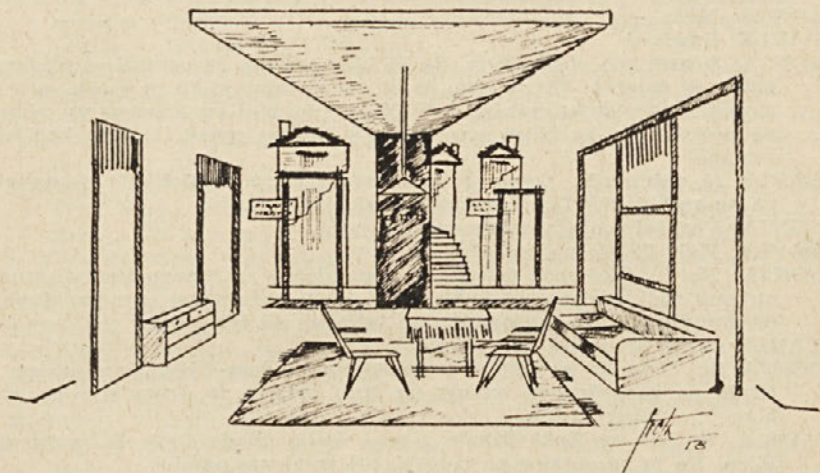
SONJA: Posojilo!... Ti je všeč, stric Pavle?

PAVLE: Menda ja! Pa kako drugače kaj živiš, Sonja? Kako?

SONJA: Kako?... Živim kot levinja v kletki, stric!

PAVLE: Saj imaš moža!

SONJA: O, seveda ga imam!... Pa ta mož je zaljubljen vame približno tako kot strasten zbiralec dragocenih starin v vazo iz kitajskega porcelana. V vitrino jo postavi, gleda jo, boža z očmi, prijeti si je pa ne upa, da je ne bi poškodoval. Ampak, jaz sem konec koncev vendarle ženska, ne? Me razumeš?

PAVLE: Kako to misliš?

SONJA: Imam moža pa ga vendar nimam!

PAVLE: Ne razumem!

SONJA: Meni ni treba takega moža, da mi daje samo ime, stanovanje pa plačo!

PAVLE: Še zmeraj ne razumem!

SONJA: Oh, vsi ste enaki!... Zanesena. Ljubezni si želim! Ljubezni, da bi mi zmanjkovalo sape, da bi mi pokali sklepi... Oprosti... Nežnosti mi manjka, manjka mi prijateljskih pogovorov z možem... Želim si z možem v družbo!

PAVLE: Veliko terjaš, draga moja!

SONJA: Seveda!... Tako odgovori vsak moški, kadar si želi ženska kosček svojih pravic. Moške pravice pa razobešate na veliki zvon, čeprav vam jih živ krst ne krati!

PAVLE: Hja! Se boš že privadila!

SONJA: Zdaj me pa poslušaj, pa natanko! Moj mož je direktor, a to še ni nič hudega. Poleg ostalih funkcij v podjetju pa na terenu je še, pazi: predsednik filatelističnega društva, tajnik kegljaškega društva, predsednik jahalnega kluba, podpredsednik ribiškega društva, tajnik lovskega društva, gospodar strelske družine, tajnik šahovskega kluba — pa kaj jaz vem, kaj še vse!

PAVLE: Oho!... Ja, to je pa pravi javni delavec!

SONJA: Jaja, on me tudi s tem tolaži!

PAVLE: Prav zares si lahko ponosna nanj!

SONJA: Krasno. To se pravi: upravičeno smem pričakovati, da ga bojo nazadnje še mestne babice izvolile za častnega predsednika! Čudovito!

PAVLE: Hja, kako bi rekel! Malo se moraš pač tudi ti žrtvovati!

SONJA: Uh! Govoriš natanko kot on! Kje ste se le vsi naučili istih pesmic! Papagaji! *Zaničljivo*: Moški! Moraš se malo žrtvovati, draga moja! Jaz sem javni delavec!... Če je zakon samo sredstvo za reševanje stanovanjskega vprašanja — hvala lepa! Saj ga nikoli ni doma!

PAVLE: Ja kaj bi ti pravzaprav rada?

SONJA: Moža!

PAVLE: Smešno!

SONJA: Včasih me obide želja, da bi bila znamka iz centralne Afrike, potem bi me vsaj vzel v roke pa bi me strokovnjaško pregledal, a mi morebiti ne manjka kakšen zob! Misliš, da zdaj ve, a imam vse zobe ali ne? Ali pa, ko bi se spremenila v kroglo, potem bi vsaj kegljal z mano!

PAVLE *se zakrohoče*, *potem se iznenada nečesa domisli*: Ti — zakaj pa ne greš delat? Delati začni! Saj si bila v službi!

SONJA: Vprašaj mojega cenjenega soproga!

PAVLE: Kaj? Te on ne pusti?

SONJA: Ne!... Moj mož želi imeti ženo doma za reprezentanco, žena naj mu rodi otroke, naj kuha, bere neumne romane, igra na klavir pa govori s hišnim papagajem po latinsko ali francosko!

PAVLE *smeje*: Pogovori se z njim!

SONJA: Saj bi se, ko pa nikoli ne utegne; »nima časa«! Nikdar ne utegne. Pride pa na gre. Ampak enkrat ga bom prijela za kravateljce pa ga bom...

PAVLE: Ne boš, ne boš! Takole govori vsaka mlada žena, če moža ni blizu. Ko jo pa objame pa poljubi, pri priči vse pozabi!
Telefon zazvoni.

SONJA: Na, smo že tam! Kar poslušaj!... Prosim? Ja! Ne vem! Njegova žena! Oprostite, ampak res ne vem, kje je moj mož! Kako?... Redko ga vidite? Potolazite se. Jaz ga vidim tudi zelo redko!... Aja, kajpa, to pa drži, prav imate; jaz sem samo žena, res je, samo žena, nič več... Prosim, prosim! *Odloži slušalko*. Mislila sem že, da jaz edina ne vem, kje je moj mož!

PAVLE: Ga bo že minilo!... Pomiri se pa povej kaj o sebi!

SONJA: Eh!... *Odmahne z roko*. Odkar sem se omožila, sem brez svoje biografije! Tega ne morem več prenašati! Je prav, da me tako zanemarja? Prosim, stric, povej po pravici!

PAVLE: Prav ravno ni! Ženska je ženska — ni bicikel!

Čuje se zunaj ropot z vrati in kašelj.

SONJA: Aha! Marko je prišel!

MEDVED *zasopel vstopi; na glavi mu postrani čepi klobuk, mimogrede pozdravi in začne nervozno iskati med papirji na mizi*: Kam sem le dal tega vraga? *Nato izgine v sosednjo sobo.*

Pa vle in Sonja gledata za njim, se pomembno spogledata.

SONJA: Si videl?

PAVLE: Mhm!

MEDVED *se vrne in spet molče nekaj išče po mizi.*

SONJA: Dober dan, Marko!

MEDVED *med iskanjem*: Sem že rekel! Sem že rekel!

SONJA: No, si vendar prišel!... Zakaj pa ne odložiš klobuka?

MEDVED *nestrpen*: Ne, ne!... Veš, samo po nekaj sem prišel — za na sestanek!

SONJA *razočarana*: Spet greš?

MEDVED: Ja, kaj pa misliš! Moram!

SONJA *odločno*: Pri meni ostani!

MEDVED: Prosim te, že spet začenjaš!... Moram, razumeš, moram!

SONJA: Ne, ne razumem! *Pavle in Sonja se spogledujeta.*

MEDVED *jezen*: Madona, že spet ni tega spisa...

SONJA *se nasloni; izživajoče*: Če te takole gledam — sicer mi redkokdaj ponudiš priložnost — bi verjela: brez tebe bi država že jutri propadla!... Kaj pa dom? Pa žena?

MEDVED: Privatno življenje se mora ukloniti interesom skupnosti! Jaz sem javni delavec!... To ti je menda jasno!... Zdaj pa grem!

SONJA *se postavi predenj*: Nikamor ne greš! Lepo doma mi ostani! Pomenila bi se rada s tabo! Ob tem govorjenju mu sname klobuk in ga položi na mizo.

MEDVED *nervozen vzame spet klobuk in ga posadi na glavo*: Ne utegnem! Mudi se mi!... Pogleda na uro. Joj, saj sem že zamudil sestanek!... Po tem pa imam še dva!... Na svidenje!... Grem!

SONJA *ga prime »za kravateljc« in ga posadi v fotelj*: Meni se tudi mudi! Sedi!

MEDVED: Ampak... Nikar ga ne... *Skoči in hoče oditi.*

SONJA *ga spet potisne v fotelj in mu sname klobuk*: Sedi!

MEDVED *nestrpen, z globokim vzdihom gleda na uro*: Prav, kaj bi rada?

SONJA *se postavi predenj*: Moža!

PAVLE *je ta čas vzel steklenico, si nataka, pije — in ju opazuje.*

MEDVED: Za šale nisem razporežen! Hoče vstati in oditi.

SONJA *ga spet potisne nazaj*: A tako? To ti je šala?... Zdaj pa poslušaj!... Ti si hujši kot trgovski potnik! Nikoli te ni, samo me puščaš; niti pošteno pogovarjati se ne utegneš; zvečer si zmerom tako utrujen, da me nikamor ne pelješ v družbo — o drugih rečeh sploh ni vredno, da bi izgubljala besede! Jaz ne maram moža samo na papirju! Ti menda delaš več kot sam predsednik vlade. Ampak jaz sem prepričana, da predsednik vlade kljub vsemu še najde čas tudi za ženo pa dom!

MEDVED *očitajoče*: Menda ne boš vpričo strica...

SONJA: Seveda bom!... Kar naj sliši!

PAVLE: Hehe! Midva z ženo sva včasih tudi že takole konferirala. *Sonji*: Saj veš, kakšna je teta Neža... Pravzaprav, konferirala je samo ona. Ampak debate so bile včasih hujše kot v italijanskem parlamentu! Kar dajta, nič naj vama ne bo nerodno, saj sem domač. Hehe!

SONJA: No, zdaj pa povej: kako dolgo še misliš tako?

MEDVED: Veš, da so danes taki časi, ko se mora človek...

SONJA *mu prestreže besedo*: ...zavedati, da ima ženo pa dom! Zakaj si me pa potem sploh vzel? Vse se mi zdi, da sem ti bila samo sredstvo, ker bi si bil rad pridobil pravico do večjega stanovanja!

MEDVED *skoči*: Prosim, ne žali me!... Povej že, kaj bi pravzaprav rada!

SONJA *s posmehom*: Izvoli!... Ampak zdi se mi, da sem povedala že dovolj jasno!... Torej, posluh! Govori tvoja žena! Saj me še poznaš, upam?

MEDVED: No, no — bodi malo bolj duhovita!

PAVLE: Začetek je že zanimiv!

SONJA: Rada bi, da bi se zavedal dolžnosti do žene! Prosim, analizirajmo! Zakon je zamotan pa dolgo trajen proces, zato pa je, tako se mi vsaj zdi, samo trenuten eksperiment! Zakon ni adhezija, temveč — kohezija! To je sinteza dveh osnovnih elementov. Formula je popolnoma jasna!

MEDVED: Teh tvojih formul niti najmanj ne razumem!

SONJA: Prav! Lahko ti razložim vso stvar drugače! Bolj kulturno! Kompozicija in perspektiva najine zakonske slike — ni pravilna!

MEDVED *obupan*: Madona, znorel bom od same kulture!... *Hoče vstati, pa ga Sonja spet potisne v fotelj.*

PAVLE: Nisem vedel, da je moderen zakon tako zavita reč.

SONJA: No, no, le počasi! Še ni konca!... Postala sem poleg tvoje osebne kuharice doma še tvoja osebna tajnica!... Tako je! Nikar me tako ne glej! Namesto tebe se po telefonu pogovarjam o znamkah, o kegljih, nabojih, konjih, gasilskih čeladah pa ceveh, o črvih pa muhah za ribe...

MEDVED *nenadoma poskoči in se udari po čelu*: Madona, na »blinkerje« sem pa čisto pozabil!... Joj, »blinkerji«!

SONJA *s posmehom in očitanjem*: Ko bi vsaj enkrat vzkliknil: Madona, moja žena! Nanjo sem čisto pozabil! Se ne bi spomnil name, kaj?

MEDVED: Kako, da ne razumeš?

SONJA *mu prestreže besedo*: Če je tako, bom pa še jaz povedala, kaj hočem! Neizprosno!

PAVLE: Pravi ultimat — brez roka za premislek!

SONJA: Poročil si se z mano...

MEDVED *ji prestreže besedo*: ... da bi mi bila žena, da bi mi rodila otroke.

SONJA *s posmehom*: Aja? Dragi moj, v današnjih časih pa ni več sve-tega duha!

MEDVED: Tvoj ton je prav res čuden! To je že mysticizem!

SONJA: Dragi moj, ti z mano zganjaš mysticizem pa metafiziko! Torej, da veš: službo si poiščem, pa bom samostojna!

MEDVED *skoči*: Kaj?! O tem nikar ne sanjaj! Jaz vem, kako je, kadar je žena v službi! Dom je v neredu, hrana slaba pa prismojena, otroci zanemarjeni...

SONJA: Najprej jih je treba...

MEDVED: Stvar je perspektivna!... Otrok se lotijo vse mogoče bolezni! Mož je tu, žena tam...

SONJA: Kje si pa ti zdaj?

MEDVED: To je druga stvar! Zdaj si vsaj ti doma!

SONJA: Res!... Stražar, ki čuva prazno skladišče!

MEDVED: Izberi: ali jaz — ali služba! Kaj ni dovolj, da že jaz...

SONJA: Prav! Pa še ti izberi: ali jaz — ali tvojih tri sto funkcij! Sploh si pa saboter, da veš!

MEDVED *skoči*: Kaaaj? Saboter? Prosim, premisli, kaj govoriš!

SONJA *izzivalno*: Ko bi še ti premislil, da kdaj sploh kaj govoriš tudi doma, pri ženi!

PAVLE: Ta je dobra! Podobnega pa še nisem slišal! Saboter! Hm! Če sva se midva z ženo včasih sporekla, mi je zabrusila: »tepec«, »osel«, »butelj« — pa sva se vseeno kar dobro razumela! Ampak — saboter? Hehe!

SONJA: Kje so zdaj tvoje obljube pod palmo, kaj? Zdaj nisi več tako sladek, zdaj si pozabil, kako si mi obljubil, da me boš nosil na rokah?

MEDVED: Prosim, ne spominjaj me takih reči!

SONJA s posmehom: Neprijetno, kaj?

MEDVED odločno: Khm! Prosim, povej mi, zakaj sem saboter?

SONJA: S tvojimi besedami, prosim: ti sabotiraš izgradnjo novih kadrov za našo socialistično gospodarstvo in narodno obrambo!

MEDVED: Kaaaj?... Kaj si rekla? Kaj sabotiram? Ti je v glavi drugače vse v redu?

SONJA: Za zdaj še! Cisto prav si slišal!... Jaz sem bila — planirana!

PAVLE: O, tri sto zelenih!... Planirana žena!

MEDVED presenečeno zija vanjo: Kaaaj? Ti planirana? Kje? Kdo te je planiral?

SONJA: Država!

MEDVED: Zdaj pa samo še reci, da so te nacionalizirali, pa skočim iz kože!

SONJA: Nikar, nikar!... Dejstva govorijo! Moj mož je javni delavec, je gospodarski funkcionar, poleg vsega pa ima še sto drugih funkcij!... Njegova žena, pa čeprav je bila povrh vsega že v službi, ta pa ne sme imeti niti ene funkcije!... Niti z znamkami!...

MEDVED užaljeno skoči: Prosim te, ne žali mi znamk!

SONJA: Stric, kdo ima prav? Sem za prazen nič diplomirala na ekonomski?

PAVLE: Ja... khm... kako bi rekel?... Nerodno, ne? Ko sem se jaz ženil s teto Nežo, takrat so se dekleta možila samo zato, da bi prišle pod streho. Takrat je bilo za ženo že skoraj sramota, če je hodila v službo. Veš, to je tako. Na začetku, če se v kuhinji kaj prismodi, zaljubljen mož vse pojé in pohvali. Pozneje se pa ta ogenj malo ohladi, a do takrat se žena že nauči kuhati! Za otroke pa ni potrebno posebnega študija! Manj ko je študija — več je otrok!...

MEDVED: Torej!... *Zadovoljen poprime.* Zdaj si slišala! Žena je za dom pa gospodinjstvo, si slišala!

PAVLE: Ja, hkm!... Marko, ampak zdaj je pa malo drugače! Ženske so se, kot pravijo — postavile na noge! Enakopravne so, pravijo!

SONJA z očitkom: Sram te bodi! Pa ti si mi javni delavec! Napreden človek! Zakaj pa potem nisi vzel kakšne kuharice iz menze! Da bi ti kuhala juho, fižol pa zelje, za to res ni treba diplome!

MEDVED: Vzel sem te, da bi mi bila žena!

SONJA: Torej bodi mi ti najprej mož!

PAVLE: Vsa čast! Vidva se pa res menita na akademski višini.

MEDVED: Jaz sem svoje povedal: ali jaz — ali služba!

SONJA: Prav! Za posledice ne odgovarjam!... Tako!... *Jezno odide in sliši se tresk vrat.*

MEDVED gleda za njo: Hm!

PAVLE se smeje: Temperamentna pa je! V taki situaciji bo najbolj pametno, da se tudi jaz zgubim, ne? Pa na svidenje! *Odide.*

MEDVED spet pripoveduje: Ja, ja, dragi moj! Tako je bilo! Ni bilo pomoči! Bil sem pač javni delavec, dolžnosti so me zasipale! Včasih je pa le prišel dan, ko se mi je zdelo, da sem brez obveznosti. Tedaj sem si obul copate, oblekel haljo... pa sem se veselil prostega dne; nameraval sem se posvetiti samo Sonji in domu.

Ob tem se je preopravil, kot je opisal: copati, halja, časnik. Hip nato vstopi Sonja, tudi v jutranjki.

SONJA: No, danes sem pa menda zadela glavno premijo pri žrebanju ljudskega posojila, ali na loteriji, ne vem...

MEDVED: Kako, kaj? Milijon?

SONJA: Ja — skoraj tako redko je, da si ti doma, pa se mi zdi isto.

MEDVED *razočaran spet sede, ker ni milijona*: Aja! — Kaj se če, draga moja. Takšni so pač časi. Mi javni delavci...

SONJA: Marko, prosim te, ne imenuj po nemarnem nobene družbene organizacije!... Danes si moj pa — amen!

MEDVED *skoraj nežen*: Seveda sem tvoj!... No, pridi sem!

SONJA *sede k njemu*: Odvadila sem se že, veš!... Včasih se mi zazdi, da sva stara upokojenca, ki jima je usahnilo vse... Dragi moj, kako si želim, da bi me tesno objel, kako si želim, ene same nežne besede. *Objem nežnosti.*

MEDVED: Saj veš, da te imam rad!... Ta dan je samo najin, Sonja! *Telefon zazvoni.*

SONJA: Res?

MEDVED: Prekleti telefon!... Le kdo je spet?

SONJA: Naj ga izklopim?...

MEDVED: Ne, ne!... Morebiti je kaj važnega!... Kar hitro ga bom odpravil... *Vstane in gre k telefonu*. Halo?!... Jaz sem! Kako?... Referat za jutri? Zbor volivcev? Ja, ja, bom že napisal, brez skrbi! Je že v redu. Pred gosti se moramo izkazati!... Ja, ja, je že v redu!... Kaj? Danes? ...Nemogoče! ... Nisem prost! ...Ja, mi je prav žal! ... Na svidenje! *Spusti slušalko*. Moral bi na sestanek, pa ne grem! Bo pa enkrat brez mene!... *Se spet usede k Sonji.*

SONJA: Prav si napravil!... Ves dan bi nama pokvaril!... Marko! *Ga poljubi.*

MEDVED: Kaj pa je?

SONJA: Veš, ko sva takole skupaj, mi kar oživijo tisti dnevi, ko sva hodila v park... Še veš?

MEDVED: Pa najini prvi skrivni poljubi!... Še veš?

SONJA: Seveda vem!... In zdaj, ko si takole pri meni, zdaj se mi zdi, da se od takrat ni prav nič spremenilo!... Druge dni pa...

MEDVED: Pusti to!... Zdaj sem tu pa je vse v redu!... Kam greva nočoj? *Zvonec pri vratih zazvoni.*

SONJA: Kdo je pa spet to? Potuhniva se, kot da naju ni doma, pa bo!

MEDVED: Ne, ne!... Morebiti je kaj važnega!... Poglej, kdo je! Kar pri vratih ga odpravi, če ni nič važnega! Vsaj danes naj me pustijo pri miru!

SONJA: Brez skrbi!... Bolj bom stražila vrata kot najhujši pes! *Odide.*

MEDVED *si hitro obuže čevlje*: Hm, kdo neki je!

SONJA *se vrne*: Marko, oni pravi, da bi nujno rad govoril s tabo!

MEDVED: Pa ravno danes!... Kdo pa je?

SONJA: Ne vem, kako je že rekel, da se piše. Nekakšen ptič, menda...

Sinkovec, Škrjanec, Kos, Žolna, Vrabec, kaj jaz vem...

MEDVED: Saj je vseeno!...

MEDVED: Pripelji ga noter!...

SONJA: Ne bi rajši kar pri vratih?

MEDVED: To se res ne spodobi...

SONJA: Prav, samo, prosim te, na kratko! Saj veš, kaj si obljubil, danes bi bila res rada sama s tabo! *Odide.*

MEDVED: Brez skrbi!

Sonja se vrne, z njo Jakob Dihur.

DIHUR: Dober dan, tovariš Medved!

MEDVED: O, vi — dober dan, tovariš Dihur!... Kar naprej!... Kaj vas je pa privedlo k meni? ... Sonja, to je tovariš Dihur; moja žena!... Ja, to je pa res lepo od vas!

DIHUR: Torej... Mm... Prišel sem pravzaprav z določenim namenom, pravzaprav z določeno nalogo; pravzaprav da opravičim naročilo svojih, pravzaprav — naših tovarišev...!...

MEDVED: Seditel!... Sonja, bodi tako ljubezniva, bi nama skuhala turško!... Boš?

SONJA: Takoj, Marko!... *Odide, toda pri vratih ga pomenljivo pogleda.*

MEDVED *nemočno razširi roke.*

DIHUR: Torej, tovariš Medved, prišel sem, pravzaprav, poslali so me; naj vas prosim, pravzaprav naj vam predlagam, da bi sprejeli v našem društvu »Antabus«, to je društvo za boj proti alkoholizmu, pravzaprav, ne toliko za boj proti alkoholizmu, kolikor pravzaprav društvu za propagando abstinence in pitja brezalkoholnih pijač; da bi v tem društvu vi kot javni delavec, pravzaprav, sprejeli mesto predsednika...

MEDVED: Kaaaj?... Kakšno mesto?

DIHUR: Funkcijo predsednika, tovariš Medved. Jaz, pravzaprav moji tovariši mislijo, mislijo... da bi vi... pravzaprav...

MEDVED: Ampak, tovariš Dihur, to je popolnoma nemogoče!... Toliko funkcij pa dolžnosti že imam, da res ne morem ustreči vaši želji.

DIHUR: Ravno zato!... Pravzaprav, vi ste pravi človek za to, ker imate že velikanske izkušnje s funkcijami in organizacijo, vodstvom, pravzaprav — vi ste človek, ki ga naše društvo potrebuje.

MEDVED: Ampak, dajte si dopovedati, tovariš Dihur, jaz res ne morem več!...

SONJA *vstopi in nosi kavo*: Izvolite!

DIHUR: O, hvala, gospa!... Saj ne bi bilo treba!... Pravzaprav, to je popolnoma odveč!... Hvala!... Pravzaprav — hvala!

SONJA: Kar izvolite, prosim!... *Odide.*

MEDVED: Ne, ne, tovariš Dihur!... Nemogoče!

DIHUR: Moral bom pač potrkati na vašo zavest, pravzaprav, na vaša plemenita prizadevanja, zakaj tudi na forumih so mi priporočili — vas!... Pravzaprav — samo vas!... Na forumih so mi rekli: vaš predsednik naj bo tovariš Medved, ker ima s temi stvarmi že veliko izkušenj!... To je pravzaprav — že direktiva!... Izvolili vas bomo na tajnih, pravzaprav, demokratičnih volitvah in prav nič vam ne bo pomagalo, tovariš Medved! Na forumih so tako odločili... Moramo se pač vsi malo žrtvovati!... Tudi jaz imam že nekaj obveznosti!... Kaj hočemo! Ljudstvo to terja od nas! In ne samo ljudstvo! Celo ljudska oblast!... Ena funkcija več ali manj — pravzaprav, to se vam ne bo poznalo! Mi vas pravzaprav potrebujemo!

MEDVED: Že, že, ampak. Jaz nisem abonent!... Jaz pijem alkohol!

DIHUR: Saj to ni važno!... Za funkcionarja to pravzaprav ni važno! Saj tudi mladinskim funkcionarjem ne gledamo na leta!... No, kaj boste odgovorili, pravzaprav — kaj mislite?

MEDVED: Jaaa... kaj hočem!... Če res ni drugače — naj bo!...

DIHUR: Saj sem vedel, pravzaprav — kar mislili smo si!... Sijajno! Tako, tako!... Čestitam, tovariš predsednik!

MEDVED: Smem vprašati: katero društvo je to, kjer bi naj bil jaz predsednik?

DIHUR: Društvo »Antabus«!... Hvala vam, tovariš Medved!... Hvala! Pravzaprav — najlepša hvala!... Na svidenje!

MEDVED: Na svidenje, tovariš Dihur!... *Ga spremi ven in se takoj nato vrne skupaj s Sonjo.*

SONJA: Kaj pa je hotel ta Dihur?

MEDVED: Ah, saj bi bilo bolje, da molčim!... Ta hip sem pravzaprav sprejel funkcijo predsednika društva Antabus!

SONJA *obupano*: Marko!... Ja... Ze spet?... Saj to je že sedemnajsto društvo!... A si že čisto zmešan?... Kako pa boš...? Marko! Menda bo res najbolje, če se še jaz vpišem v katero izmed teh tvojih društev! Tako te bom videla vsaj na sestankih. Vse kar je prav.

MEDVED: No, Sonja, saj to zdaj ni važno!... Si bova že kako uredila...

SONJA *stoji ob njem in poveša glavo*.

MEDVED *nežno*: No, Sonja!... Prava reč!... Ne morem reči ne, če me pa tako prosijo!... Pravzaprav... Ena funkcija več ali manj, prava reč! Sonja! *Ji privzdigne glavo in jo poljubi*. Danes sem tvoj!

SONJA *resignirano*: Prav, prav... Zdaj se pa pomeniva, kam pojdeva zvečer pa kaj naj oblečem!... *Sedeta v fotelj*.

MEDVED: Lepo se obleci...

SONJA: Tisto, ki si mi jo kupil za rojstni dan! *Telefon zazvoni*.

MEDVED: Madona, kdo pa je spet to?

SONJA: Pusti ga, naj zvoni!... Kaj dobrega gotovo ni! *Telefon vztrajno zvoni*.

MEDVED: Ampak, vseeno, treba bo pogledati, kdo je!... Morebiti je kaj važnega, kaj veš?

SONJA: Seveda, vse je bolj važno kot jaz!

MEDVED: Pogledati bo treba!... Saj mogoče ni nič važnega! *Vstane in se oglasi*. Halo?! Jaz sem, Medved!... Kako? Danes? Zakaj danes?... Ob sedmih?... Nemogoče! Kako?... Zakaj sestanek Zveze borcev ne bi mogel biti jutri?... Zaradi delegata?... Izvolite ga brez mene!... Ne morete?... Jaaa... No, ja. Pridem!... Ampak — samo za pol ure!... Prav!... *Spusti slušalko*. No, zdaj pa imaš!

SONJA: Saj sem vedela!... To je pa res lep prost dan!... *Vzdihne*.

MEDVED: Nikar no, Sonja!... Samo za pol urice skočim tja!... Takoj se vrnem. Delegata moramo izvoliti za občinsko konferenco!... Takoj se vrnem!

SONJA: Že poznam ta tvoj »takoj«!... Po ne vem koliko tednih imaš enkrat prost dan — vsaj rekel si, da ga imaš — na, pa je spet vse po starem!...

MEDVED: Pusti, Sonja!... Pridi sem!...

SONJA *spet sede k njemu*: Oh, Marko, kdaj bo tega konec?

MEDVED: Tiho bodi zdaj!... Zdaj sva sama, zdajle nama vse skupaj ni nič mar! *Jo poljubi*. Zvonec pri vratih zazvoni. *Nestrpnost, večkratno kratko zvonjenje*.

SONJA: To je pa zacoprano, Marko!

MEDVED: Madona, znorel bom!... Naj bo kdor hoče, zdaj mi je do sti... Tako jih bom nadrl, da jih bo pri priči minilo veselje!

SONJA *spet vstane*: Ti, tole vstajanje pa sedanje je pa zdaj že malo smešno. Saj nisva v cirkusu. Kufre gor, kufre dol! *Zvonec še vedno v presledkih nestrpnost kliče svoj SOS*.

MEDVED: Samo za trenutek. Takoj pridem!... *Odide*.

SONJA: Najbolj pametno bi bilo, da bi imel pisarno kar doma!

MEDVED *se vrne s Tratarjevo in Piškurjem*.

TRATARJEVA: Tovariš Medved, nujno nam je potreben sestanek!...

Nujno, ne moremo več odlašati!

PIŠKUR: Kar tu pri vas bomo imeli sestanek!... Kar je preveč, je preveč!... Pomislite, odbili so nam denarno pomoč! Nam, ki se borimo za tako plemenite cilje!...

TRATARJEVA: Vi kot predsednik morate to takoj urediti!... Takoj se usedimo pa se pogovorimo!

SONJA *jih ves čas začudeno gleda.*

MEDVED opazi: Oh, dovolite: to je moja žena!... Sonja, to so tovariši, pravzaprav tovarišica Tratarjeva pa tovariš Piškur — podpredsednik in tajnica Društva »prijateljev narave!«...

TRATARJEVA *mimogrede*: Me veseli!... Tovariš Medved, takoj, takoj jim moramo sporočiti na forum, kaj potrebujemo, če ne, je ogrožen obstoj našega društva!

PIŠKUR: Tako je, tako je, takoj moramo kaj ukreniti!... Zapisnik in sklepe moramo poslati forumom...

MEDVED: Sonja, bi bila tako odobra, bi ti pisala zapisnik! Saj dovolite, kajne? Moja žena je že vajena takega posla!...

SONJA *ga povleče na stran; ježno*: Marko, vse kar je prav! Se zapisnik naj ti pišem? ... Ti ni dosti, da nama je šel po vodi tvoj edini prosti dan, zdaj naj poleg dežurstva pri telefonu, poleg tega, da kuham pa serviram turško tvojim obiskovalcem — pišem še zapisnik!... Če je tako — grem rajši v službo, bom vsaj kaj imela od tega! Služkinja pa ne bom!

MEDVED: No, no, nikar!... Bova že pozneje...

TRATARJEVA: Lahko začnemo?... Tovarišica, kaj se obirate!...

Sonja že misli vzkipeti, potem samo nemo vzdihne in kratko malo odide.

TRATARJEVA: Tovariš Medved! — Tovarišica... Odhiti za Sonjo.

PIŠKUR: Kaj pa zdaj. *Medved otrpel samo skomigne z rameni.* Ampak sestanek, zapisnik, forumi... *Ko se Medved še vedno ne zgane, Piškur nervozno zacepeta.* Medved je še zmerom otrpel. Oder se stemni, samo Medveda obliva ozek pramen svetlobe: *Tedaj se le spet zgane. Ko se premika, ga luč spremlja.*

MEDVED: Ja, ja, tako je bilo. Vendar se je položaj kmalu umiril, Sonja je namreč kljub vsemu rodila prekrasnega sinčka. In to brez svetega duha, če verjamete ali ne. Tako lepo ime sva mu izbrala: Milanček. Čisto raznežen. Stric Pavle se je preselil k nam, češ da bo pazil na otroka pa sploh pomagal v hiši. Kmalu po tem so se začele dogajati meni za hrbtom čudne stvari! Še danes včasih ne morem prav razumeti, kako je vse to bilo! *Se izgubi v temi. Oder se spet razsvetli.*

PAVLE *s klobukom na glavi prihiti na oder, noseč v rokah jokajočega otroka*: Joj, joj! No, no, bodi no tiho... c... c... c... Vsak dan letam s teboj sem pa tja, samo zato, ker bi tvoja mama rada pokazala tvojemu očetu, da je doma vse v redu pa da si ti zdrav, čeprav sama hodi v službo!... Molči, no!... Ti zjutraj v jasli, jaz na trg! Ti se v jaslih dereš, jaz doma kuham, tvoj oče je direktor »Kožoproma«, tvoja mama uradnica »Stekloporca!«... No, lepa reč!... Joj, če bi tvoj oče to vedel. Jej, jej!... Ali bi nam vsem trem navil ušesa!... *Nekaj vohlja*... Kaj pa je to?... Ježeš! Golaž moram premešati! Če se prismodi, bo hudič!... No, ti pa kar v košek!... *Ga odnese v sosednjo sobo in se urno vrne, nato steče na drugo stran, v kuhinjo.*

SONJA zasopla prihiti na oder; odvrže torbico, klobuk: Stric Pavle! Stric Pavle!

PAVLE pride: Sem že tukaj!... Brez skrbi! Organizacija deluje!

SONJA: Si prinesel Milančka?

PAVLE: Sem!... Pa pomisli — sreča me še ni zapustila! Zadnji hip sem rešil golaž!... Malo se je že prismo... pri... prijel!... Khm... Ampak, jaz sem mojster za te stvari! Zdaj bi me že lahko vzeli kam v kakšen hotel za glavnega kuharja!... No, zdaj pa prepuščam krmilo tvojim rokam!...

SONJA: Danes je bilo pri nas v »Stekloporcu« spet vse narobe! Kolovrat ne popusti pa ne popusti; saj ima prav, da če urediti vse poslovanje, ko so ga prej tako zavozili, ampak mene pa le jezi, ko zamujam domov. Iz sosednje sobe otroško vekanje. Joj, Milanček se joče! Moram pogledati, kaj je! Odide.

PAVLE: Haja!... Ampak, dobro sva se pa le spomnila!... Otroka v jasli, Sonja v službo, Marku pa črna očala kot ribniškemu oslu!... Hehe! Že štirinajst dni pa še nič ni opazil!... Hehe!

SONJA vsa prestrašena prihiti: Stric!... Za božjo voljo!... Čigavega otroka si pa prinesel?

PAVLE samozavestno: Ja, tvojega Milančka, ne?

SONJA: Ne!... Prinesel si nekakšno punčko!

PAVLE presenečen: Kakšno punčko? To ni mogoče!

SONJA: Toliko sem pa menda že stara, da znam ločiti fantka pa punčko! Stric, stric!... V jaslih so ti zamenjali otroka!... Stric, stric!... Pa Marko bo vsak čas tu!

PAVLE: Eh, otrok je otrok! Majhni otroci so vsi enaki!

SONJA z očitkom: Le kako si mogel vzeti tujega otroka?

PAVLE: Jaz si ga nisem utegnil ogledati. Nič se ne boj! Marko tega ne bo opazil! Morda vidi, če je na znamki poškovčan zobček ali če stojijo keglji postrani! Bomo že kako uredili! To le meni prepuusti!

SONJA obupano: Kaj bo, če Marko opazi?

PAVLE: Nič!... Prej ali slej bo tako moral zvedeti! Večno ne bo šlo tako! Čas tega neprestanega strahu pa letanja bi mi morali šteti dvojno, kot vojna leta!... No, le pojdi v kuhinjo pa mirna bodi!... Bom že jaz uredil!

MEDVED hitro vstopi: Je kosilo pripravljeno?

PAVLE: Ježeš, ježeš... Počasi, Marko!... Saj si komaj prišel... Še malo, pa bo!

MEDVED: Kje je Sonja?

PAVLE: Saj veš, kje je po navadi gospodinja! V kuhinji!

MEDVED: Mudi se mi!

PAVLE: No, no, saj ne gori voda!...

SONJA vstopi: O, dober dan, ljubček!... Zelo prijazna — ga poljubi.

MEDVED: Dober dan, srce!... Kaj je s kosilom? Mudi se mi!

SONJA: Takoj bo, ljubček!

MEDVED: No, ta čas pa še brž pogledam Milančka!... Stric, boš videl, kako se midva razumeva!

SONJA se prestrašeno spogleda s Pavletom in jeclja: Ne, ne!... Milanček spi! Pusti ga!

MEDVED: Saj se ne bo zbudil!

PAVLE: Pusti ga, no, če že spi!

MEDVED: Ne, ne!... Naj vsaj enkrat vidi očeta pri dnevni svetlobi!...

Odide v sobo po Milančka.

SONJA *obupana globoko vzdihne*: Zdaj pa bo, kar bo!... Ves teden ga ni pogledal, ravno zdaj ga pa hoče videti!

PAVLE *nebogljeno skomigne*.

MEDVED *se vrne z otrokom v naročju; otrok je v plenica*h rožnate barve: Poglej ga, stric! Kakšen junak je!... Poglej ta nos! Pa usta! Pa očke!... Čisto po meni je! No, le poglej!

SONJA *pomembno pogleda Pavleta in odide v kuhinjo*.

PAVLE *s posmehom*: Pa res, kako ti je podoben! Kdo bi si bil mislil, kaj?... Jaz še opazil ne bi, ti pa vse vidiš! Nos, pa usta, pa očke!

MEDVED *ponosno*: Kdo pa naj vidi, če ne oče!... Jaja... Pa lasje — čisto moji!

PAVLE: Saj je tudi res!... Posebno, kadar boš še malo bolj plešast!... Hehe!

MEDVED: Kako me samo gleda!... Buc... buc... Milanček ve, da je moj sin!

PAVLE: O, to pa, to!

MEDVED: Tegale svojega Milančka bi jaz spoznal med tisoč otroki! Buc... buc!

PAVLE: Ja, to ti pa rad verjamem!... Ti celo znamke spoznaš, pa ne bi svojega otroka!

SONJA *se za trenutek pojavi*: No, Marko, le nesi ga nazaj v košek!

MEDVED: Saj res!... Naj spi!... Buc... Buc! *Odide z Milančkom*.

SONJA *z olajšanjem vzdihne*: Vsa se tresem!

PAVLE: A ti nisem rekel?... Hehe.

MEDVED *pride*: Ta moj Milanček! Zdaj bo pa menda že, ne?

SONJA: Je, je... Kar v kuhinjo pojta!

PAVLE: Le pojmo! Pošteno mi že kruli v želodcu! *Nestrpno zvonanje pri vratih*.

MEDVED: Kaj pa je spet?

SONJA: Bom že jaz odprla, Marko!

MEDVED: Prav gotovo je kdo od ribiškega društva!... Bom že jaz! Le pojta!... Še pri kosilu mi ne dajo miru! *Pavle in Sonja odideta v kuhinjo, Medved odpira vrata*.

NEZNANKA *se pojavi na odru z otrokom v modrih plenica*h, razburjena je. Kaj ste naredili z mojo Vesno? Vrnite mi jo!

MEDVED *pride za njo in presenečen gleda*: Kako?

NEZNANKA: Vrnite mi mojo Vesno! Kaj ste naredili z njo?

MEDVED *presenečen*: Kaaaj?... Vesno? Kakšno Vesno? Oprostite, jaz ne poznam nobene Vesne!

NEZNANKA: Vas ni sram?... Uboga moja punčka — zgubljena!

MEDVED: Ne razumem vas! Rekel sem vam že, da jaz ne poznam vaše cenjene hčerke!... Nobene Vesne ne poznam!

NEZNANKA *obupano*: Uboga Vesna!... V čigave roke si prišla!... Nate!... V mojih rokah je vaš otrok! Kar vzemite si svojega otroka! *Otrok zajoka*.

MEDVED *silno presenečen*: Kaaako? Mojega otroka?... Kako? Kakšnega otroka? Od kod? Kdaj? S kom? Madona!

NEZNANKA *ga mu moli*: Vzemite ga!... To je vaš otrok!

MEDVED: Nemogoče!... Jaz že imam otroka! Sina... Nemogoče!

NEZNANKA: Kaj ste storili z mojo nesrečno hčerko. Uboga moja Vesna. Nate svojega otroka — jaz ne bom skrbela zanj!... To je vaš otrok!... Dokaze imam — črno na belem!... Če nočete zlepa, boste...

MEDVED *prestrašen*: Gospa!... Lepo vas prosim, tiše!... Ko bi vas slišala moja žena! To je pomota! Jaz ne poznam nobene Vesne! Sploh, odkar sem na svetu, nisem videl nobene Vesne. Niti v kinu ne. Jaz ne maram avstrijskih filmov... Častna beseda!

NEZNANKA: Joj, kako le morete biti takšni!

MEDVED *jo potisne proti vratom*: Pojdite, prosim vas! To je pomota!... Jaz nisem zapeljivec vaše hčerke Vesne! Pojdite, da ne bo nesreče! Moja žena... *Jo izrine in sliši se tresk vrat. Se takoj vrne in si briše znoj*: Madona! Pa kako je našla ravno mene!... Vesna!... Nobene Vesne ne poznam, kaj šele, da...

SONJA *pride*: No, kje pa si?... Kdo je bil, Marko?

MEDVED *jeclja*: Po-poštar!... Ja, poštar je bil!... Išče nekakšno stran-ko, pa je ne more najti!... Paket je prinesel!... Ja, paket!... Ampak jaz sem mu povedal, da predsednik hišnega sveta prav zares še nisem. Še ne...

SONJA: Zakaj si pa tako bled, Marko? Ti je slabo? Saj se ves treseš! Zmeraj ti govorim: tvoje funkcije te bojo uničile!... Čisto prepo-ten si!

MEDVED *globoko diha*: Saj ni nič!... Ne, ne!... Saj mi ni nič! *Spet nestrpno zvonenje pri vratih*: Medved *nervozno poskoči, ko da bi ga kaj preganjalo*.

SONJA: Ne — bom že jaz. Ulezi se, ko ti je slabo.

MEDVED: Ja, ampak — pridi z mano. Tvoja dlan na čelu mi dobro de... *Zvonenje*.

SONJA: Samo pogledam, ti se ta čas ulezi...

MEDVED *je noče pustiti*: Ne, ne, bom že jaz odprl...

SONJA *odločno*: No! Ulezi se! Vsaj za pet minut. Potem boš lažje kosil.

MEDVED *kapitulira in odide v spalnico, a spotoma se spet preplašeno zdrzne, ko znova zasliši zvonec; toda Sonja se je že odpravila odpi-rat; Medved resignirano odide*.

SONJA *se vrne z neznanko; videti je, da sta že zunaj razpletli nesporazum*.

NEZNANKA: Gospa, saj sem že bila tukaj, toda vaš mož me je kar zrinil ven!

SONJA: Kakšna sreča, zdaj se mi svita, zakaj je bil tako bled!

NEZNANKA: Dajte mi mojo Vesno, prosim!... Vrnite mi jo!... Vzemite si vašega otroka!

SONJA: Hvala bogu!... Takoj!... Trenutek, prosim! *Odhiti in se vrne z otrokom*. Brž!... Izvolite!... Moj mož tega ne sme izvedeti! *Zamenjata otroka*.

NEZNANKA: Oh, saj moj mož tudi ne bi smel izvedeti!... Tako rad ima svojo Vesnico!... *Srečna poljublja svojo punčko*. Ti moja Vesnica! Samo, da si spet pri mamici! Moja, moja!

SONJA: Najlepša, hvala!... Tako sem se že prestrašila!... Hvala, hvala lepa!

NEZNANKA: Hvala tudi vam!... Na svidenje!

SONJA *jo spremi in se takoj vrne z Milančkom v naročju*: Ti moj Mi-lanček!... Samo, da si spet pri mamici!... Moj, moj!

PAVLE *vstopi*: Kaj pa je zdaj, Sonja, Bomo jedli, ali ne bomo?

SONJA: Pšššt!... Mati one punčke je bila! Že imava spet našega Mi-lančka!

PAVLE: Hehe!... No, potem je pa vse v redu!

SONJA: Pšššt!

MEDVED *hitro vstopi in obstane, kot bi ga strela oplazila, ko zagleda otroka v Sonjinem naročju*: Kdo je bil?

SONJA *tudi prestrašena*: A... kdo je bil?... Nekakšna ženska...

MEDVED: Ti, kakšnega otroka pa imaš? Zakaj me tako gledaš?

PAVLE: Marko, s tabo pa nekaj ni v redu!

SONJA: Samo toliko počakaj, da položim Milančka nazaj v košek! Precej ti dam mrzel obkladek!

MEDVED: Kakšnega Milančka?

SONJA: Našega menda, ne?!

MEDVED: Kaj pa oni otrok?

SONJA *se spogleda s Pavletom, ki se pritajeno smeji*: Kakšne neumnosti pa klatiš?

PAVLE: Marko, s tabo pa res nekaj ni v redu!

MEDVED: Stric, a je bil tale res Milanček, tale, ki ga je zdaj Sonja odnesla v sobo?

PAVLE: Ja, kajpa drugega?

MEDVED *obupan zastoka*: Madona, kaj je z mojo glavo!... Znorel bom!

SONJA *se vrne*: No, zdaj se pa res ulezi! Poglej, čisto poten si, saj kar goriš!... Te tvoje funkcije pa toliko dela pa letanja!... Ulezi se!...

Se zbolel boš! Stric, midva bova kar kosila! Marko, ti se pa ta čas malo spočij! Boš pozneje kosil! *Sonja in Pavle gresta v kuhinjo, Marko ostane in se obrne k Pisatelju.*

MEDVED: Tako je to bilo! V hiši je bilo kot v zakletem gradu. Jaz pa še zmerom nisem odkril zarote. Ampak stara ljudska modrost zmerom velja: nič ni tako skrito, da ne bi bilo nekoč očitno! Se preden mi je Sonja sama priznala... *Medved sede v fotelj in nekaj bere, po možnosti uradne spise.*

SONJA *vstopi drugače oblečena*: Marko, pojva danes popoldne malo ven! Prosim! Rada bi kupila nekaj reči...

MEDVED *odloži časopis*: Hm!... Danes popoldne?... Danes popoldne?... Hm! Nekaj imam danes popoldne, pa ne vem, kaj?... Aja!... Se spomni. Madona, skoraj bi bil pozabil!

SONJA: Kaj pa imaš spet? A nisi rekel, da si danes prost?

MEDVED *se udari po čelu*: Pozabil sem, zato ti še nisem povedal, gōsta bomo imeli danes popoldne.

SONJA: Gosta?... Kakšnega gosta?

MEDVED: Veš, stara prijatelja sva, petinštiridesetega sva bila še skupaj na oblastnem, potem se pa nisva več videla. Ti ga ne poznaš. Od kod bi ga le? Zadnjič sva se slučajno srečala, pa sem ga povabil.

SONJA: To je lepo. Kdo pa je?

MEDVED: Ah, saj je pravzaprav smešno! Celo v šolo sva hodila skupaj, pa v partizanih — zdaj pa živiva v istem kraju, oba sva direktorja — pa se nikoli ne najdeva! Kolovrat se piše, France Kolovrat.

SONJA *se od silnega presenečenja sesede v fotelj*: K... ka... kako? France Kolovrat?

MEDVED: Ja!... Ga le poznaš?... Kaj ti pa je?

SONJA: Nič!... Ne, ne!

MEDVED: Sonja! Ti je slabo?

SONJA: Ja, ja... malo sem...

MEDVED: No, no, kar lepo se obleci pa uredi se za gosta!... Pravzaprav pride zaradi tebe! Rad bi videl, kakšno ženo imam!... No, le daj! Jaz se ta čas obrijem!... Vsak čas bo tu! *Odide.*

SONJA *obupana obsedi in tiho tarna.*

PAVLE *ta trenutek vstopi*: Kaj pa je, Sonja?

SONJA *se obupana kar zažene k njemu*: Joj, stric!... Propadla sva!...

PAVLE: Eh, daj no! »Se pri Kustoci bal se nisem smrti!...«

SONJA: Nikar norcev ne brij, lepo te prosim! Veš, kdo nam pride v goste?

PAVLE: Kako naj vem!

SONJA: Kolovrat! Direktor »Stekloporca«. Moj direktor!... Pozna me samo z dekliskim priimkom!... Če me vidi, bo vse izdano!... Joj, stric!

PAVLE: Tri sto zelenih!...

SONJA *obupana*: Kaj naj zdaj?

PAVLE: Hja... Kar mirna bodi! Se bova že kako izmazala! Jaz sem mojster za takšne reči!

SONJA: Vse bo prišlo na dan! Saj veš, kakšen je Marko!

PAVLE: Mirno kri!... Nekaj se mi že svetlika! *Zvonenje pri vratih.*

SONJA *zbegana*: Stric — je že tu!

PAVLE: Ja, kaj se more!... Pojdi lepo v kuhinjo pa počakaj na moje direktive... *Sonja steče v kuhinjo — Pavle gre odpreti in se vrne s Kolovratom. To je preoblečeni in premaskirani ravnatelj gledališča iz prologa.*

KOLOVRAT: Dober dan!... Tak to je medvedov brlog?... Haha!... Je doma?

PAVLE: Seveda je, seveda!... Kar izvolite! Smo že obveščeni!... Samo, malo boste počakali, veste, Marko se ravno brije!... Kar naprej!... Odložite, prosim!... Jaz sem stric, veste!... Nekakšna pestrna.

KOLOVRAT: Me veseli!... Ja, midva z Markom sva stara prijatelja! Samo, ko se v teh časih tako redkokdaj vidiva!... Dolžnosti, delo...

PAVLE: Ja, ja, seveda, seveda, bo že res... Sedite, prosim, sedite...

KOLOVRAT: Kje pa je gospa?

PAVLE: A, gospa?... Ja, ja, tukaj je, tukaj! Hehe!... Jo poznate?... Ne? To je pa pravzaprav zanimivo...

MEDVED *hitro vstopi z belim prtikom za vratom*: O, si le prišel!... Lepo, lepo!...

PAVLE *mu nemo kaže na prticek*: Khm... Khm!

MEDVED *ga hitro sname*: Aja — no saj sva stara prijatelja s Francetom, ne? Stric, kjé pa je Sonja?

PAVLE: A, Sonja?... Ja, glava jo boli, da komaj gleda!

MEDVED: No, saj mene tudi boli! Naj le pride!

KOLOVRAT: Menda! Menda! To bi me pa res veselilo!

PAVLE: Pa, pa... zob jo tudi boli, da kar piska!

MEDVED: Eh, kaj še!... Mene tudi boli! Naj le pride!... France bi jo rad spoznal, stara prijatelja sva — torej naj pride!

PAVLE: Prav! Samo, da potem ne bo kaj narobe!... *Odide.*

KOLOVRAT: No, torej!... Zdaj si srečen, kaj? Vse imaš: dom, ženo, prestolonaslednika... Samo to bi ti svetoval, pazi nanjo, posebno, če je še mlada pa lepa!... Ti še celo, ko jo najbrž toliko puščaš samo doma!

MEDVED: Oh!... Moja žena — ta mene nikoli ne bi prevarala!

KOLOVRAT: No, no!... Včasih smo le malo preveč samozavestni! Obtožujemo jih, zraven pa pozabljamo, da smo največkrat krivi sami, če nam obrnejo hrbet!

MEDVED: Beži, no!... Vsi samski moški zagovarjate zmerom samo ženske! Pozneje pa, ko zlezete pod zakonski jarem — takrat si pa

premislite! Druge okoliščine, drugi nazori! Saj je res, da sem bolj malo doma! Dolžnosti!... Vsi se branijo dolžnosti pa funkcij, zraven pa govorijo: Medved naj prevzame, saj je funkcij že vaje!... Vidiš, tako je! Aha, Sonja gre!... O, madona! *Pokaže se Sonja s Pavletom. Glavo ima omotano z brisačo tako, da se ji vidi samo oči in nos. Govori s spremenjenim žalostnim glasom.*

SONJA: Dober dan!

MEDVED skoči kot poparjen: Ja, kaj pa je spet to?

KOLOVRAT vstane: Me veseli!... Kolovrat!

MEDVED z očitkom: Ja, Sonja, kaj pa to pomeni?... Jaz mu pojem slavo-peve o najlepši ženski v republiki — ti se pa prikažeš kot iz bolnice po avtomobilski nesreči!

PAVLE: Ja, veš, Marko, to ni kar tako! Morala se je zavarovati! Že rahel prepih ji lahko odpihne zrahljano zdravje!... Res, res!

KOLOVRAT: Razumem vas, gospa, popolnoma vas razumem!

SONJA: Zelo mi je žal, oprostite, a prav zares — moram se uleči, kar kolena se mi tresejo!

PAVLE: Resda, resda! Meni bi se tudi, ko bi bil na njenem mestu!

MEDVED: Ampak, vseeno!... Vsaj za hip snemi to cunjo!... Tu v sobi vendar ni nobenega prepaha! Snemi jo, no!... France bi te rad videl!... No, daj, no!

PAVLE prestrašen: Ne, ne, nikar!...

MEDVED: To so ženske muhe, nič drugega!... Sonja!

SONJA se prestrašeno odmika: Marko, pusti!... Ne... Ne!...

MEDVED: Pa se mi le neumno zdi, da si se morala ravno zdajle zamotati ko mumija, ravno zdaj, ko je gost v hiši. Pa še kakšen gost. Star kolega, France Kolovrat, direktor »Stekloporca«...

SONJA: Marko, nikar!...

MEDVED kljub Sonjinemu odporu se mu posreči, da ji sname ovoj: No torej! Vidiš! Zdaj jo vsaj vidiš! To je moja žena!

KOLOVRAT presenečen skoči: Kaj? Viii?

SONJA obupano zastoka.

MEDVED presenečeno gleda zdaj njo, zdaj njega: Kako? Kaj ti poznaš mojo ženo? Od kod?

KOLOVRAT: Kaj je ne bi! Saj je že tri tedne pri meni v službi! Izvrstna uradnica!

MEDVED presenečeno zija vanj: Kaj?

PAVLE bolj zase: Pa tako lepo sem vse organiziral!

MEDVED: Madona! Nad otrplimi igralci se oder stemni. V pramenu luči ostane samo Medved. Zgane se, luč ga spremlja. V tem oni trije izginejo z odra.

MEDVED: Ja, vidite! Tako se je zarota razbila. Krivce smo zaslišali! A med zaslišanjem se je vse skupaj obrnilo tako, da sem bil kar na lepem glavni krivec — jaz! Jaz pa moje funkcije!... Beseda da besedo — debata se je končala tako, da je Sonja demonstrativno odšla! Iz teme se zasliši megafonsko okrepljen tresk vrat. Medved se kar strese. Kdo si je pa mislil, da se bo vse skupaj tako končalo! Rekla mi je: če ti ni prav — pa grem! Jaz sem pa rekel: pa pojdi! Potem je pa ona rekla: pa grem!... Pa je šla!... Tako, pa sem ostal sam!... Sam, kot vojak na mrtvi straži!...

Ko se oder spet razsvetli, je v sobi strahovit nered, vse je razmetano; perilo in obleke po foteljih in podobno...

MEDVED *se plazi v sami srajci po podu in gleda pod fotelje*: Madona, kje je zdaj čevelj?... Le kam sem ga zagnal? Pa ravno zdaj, ko se mi mudi!... Se malo prej je bil tukajle... Madona, ta škarpet! Le kje je, madona!

PAVLE *vstopi*: Hehe!... Kaj se pa ti greš po tleh? Vrata pa odprta, ko da bi bil na prodaj! Hehe!... Kaj pa počneš?

MEDVED *jezen*: Saj vidiš!... Čevelj iščem!

PAVLE *narejeno zaskrbljen*: Ja, saj res ni nič čudnega, če ga iščeš! Kakšna pa je soba! Ko da bi atomska bomba treščila vanjo!... Kaj bomba, satelit! Marko, Marko... A čevelj iščeš?... Kaj tistile tam na mizi, tisti ne bi bil dober?

MEDVED *se pobere s tal in skače po eni nogi, en čevelj ima že obut*: O, madona! Kako je pa prišel na mizo? Vzame čevelj in si ga obuje.

PAVLE *ogleduje sobo*: Hehe!... Tak si ko Robinzon!

MEDVED: Saj, lepega hudiča si mi skuhal!... Le zakaj sem se oženil s takšno trmo!... Usedi se, stric!

PAVLE: Kam pa?... Saj so vsi stoli polni!...

MEDVED: Vrzi kaj na tla!

PAVLE: Saj res!... To je še najbolj preprosto! Ja, kaj se če! Slamnat vdovec je pač slamnat vdovec!... Oprosti, ampak: pobotaj se s Sonjo.

MEDVED *jezen*: Prosim te, niti besede o njej!... Jaz imam tudi svoj ponos in karakter. Trma je trma!... Če ji je ljubša služba kot jaz — prosim, pa naj jo ima!

PAVLE: No ja, končno: kaj ti je pa manjkalo, ko je bila v službi?

MEDVED: Vse!... Precej sem vedel, da je nekaj narobe! Nobena reč ni bila več v redu. Stanovanje, hrana, otrok, ona sama...

PAVLE: O ti lažnivec ti! Ko da jaz ne bi bil dobro skrbel za vse! — Pa si jo sploh že videl?

MEDVED: Nisem, ne. Ne maram je videti! Na maram. Ne. Ne maram.

PAVLE: Ti si mi posrečen čuk!

MEDVED: Madona, ti bi bil tudi, če bi bil na mojem mestu. Poglej malo okrog sebe, pa boš videl! Saj pravim — nesreča nikoli ne pride sama! Ko da bi se bili zarotili proti meni! Kdo naj še verjame ljudem! Svet je nehvaležen, zmerom bil pa zmerom bo! Vzeli so mi predsedništvo pri filateliji, izrinili so me iz kegljaškega društva, propadel sem pri šahistih, jahalni klub se me je odrekel...

PAVLE *nalašč začuden*: Kako to?

MEDVED: He! Češ da sem premalo agilen, da zamujam na sestanke! Kaj sem jaz kriv! Več kot razčetrveriti se ne morem od samih dolžnosti! Sem pač javni delavec! Pa še srajce naj si sam likam... Trudim se, dajem vse od sebe, kolikor zmorem!... Krvav pot potim!... Potem pa takšna črna nehvaležnost!...

PAVLE *skriva veselje in navidezno z njim sočustvuje*: Kaj ne poveš? Povsod so te odžagali? Pa tebe, ki bi bil zmožen, da zaradi enega samega zobčka na znamki zbiješ komu vse zobe!... Tebe, ki bi dal svojo lobanjo, da z njo kegljajo, če ne bi bilo krogel! Kakšen svet!

MEDVED: Vidiš, tako človeku poplačajo trud!... Kaj pa potlej, če sem kdaj malo zamudil ali če nisem zmerom vsega opravil pravočasno!

Ko sem si pa nogavice šival! Saj pravim!... To je pa potlej plačilo!

PAVLE: Eh, kaj se boš grizel!... Boš vsaj kdaj doma!

MEDVED: Kaj pa imam zdaj od tega? Naj gledam stene?

PAVLE: Saj sem ti rekel! Pobotaj se z njo!

MEDVED *poskoči*: Jaz pa sem ti rekel, da mi ne govori več o tem!

PAVLE: Malo bi lahko popustil!

MEDVED: Ne bom, ne!

PAVLE: To se pravi, da Sonje nimaš rad.

MEDVED: Recimo.

PAVLE: Si prepričan?

MEDVED: Sem. Popolnoma! *Vidi se, da ni res.*

PAVLE: No ja, če smo pravični — kriv si bil ti!

MEDVED: Jaz? Jaz že ne!

PAVLE: Kdo pa?

MEDVED: Sonja.

PAVLE: Sonja že ne!

MEDVED: Kdo pa?

PAVLE: Ti!

MEDVED: Jaz že ne!

PAVLE: Kdo pa?

MEDVED: Sonja!

PAVLE: Hehe! Ti veš kaj, raje kar nehajva! Kapucinarja se menda res ne bova šla!

MEDVED: Pa kaj ona pravzaprav misli?!... Zaradi takšne malenkosti, zaradi takšne neumnosti...

PAVLE: Pobotajta se, pojdi k njej...

MEDVED: Ne!... Če je ona trmasta — bom pa še jaz! Če ona ne pozna svojih dolžnosti, jih... Ne... Sicer pa... saj lahko živim tudi sam!...

PAVLE: Hehe!... Ti? Vidim, vidim! Poglej malo okrog sebe! Sam sebe poglej! Štirinajst dni si sam, pa si že tak, ko da bi bil doma v starinarnici. Ko da bi te kravi iz gobca potegnil. Samo srajco si poglej!

MEDVED: Ja, kaj pa morem!... Ko sem vse zamazal, sem jih znova načel, kar po vrsti! Sicer pa — to ni važno!

PAVLE: Zdaj si pa ti trmast!... Če se prav spominjam, je takrat ona prišla k tebi, takrat, prvič, ko si ga ti lomil s tisto karakteristiko! Takrat je ona popustila!

MEDVED: Madona, a si ti njen advokat ali kaj? Ne grem, pa amen!

PAVLE: Bo že čas prinesel svoje!... Po konjak grem! Saj je še tam, kot je bil po navadi, ne?

MEDVED: Menda je! Jaz ga tako ne pijem!

PAVLE: Zdaj ga pa boš požirek, na vso jezo, ne? *Odide.*

MEDVED: Kaj? Na jezo? Na kakšno jezo? Jaz nisem nič jezen. Še vesel sem! Vesel! *Se prisiljeno smeje.* Haha! A naj se morebiti jokam? Ona je kriva pa ona naj...

PAVLE *priteče ves razburjen*: Marko, Marko!... Ježeš, ta je pa dobra!

MEDVED: Kaj pa je spet?

PAVLE: Povodenj imaš v hiši! Najbrž si v kopalnici pozabil vodo zapreti! Ze po stopnišču teče!

MEDVED *poskoči*: Madona! Kaj pa zdaj? *Vtem ugasne luč.*

PAVLE: No, zdaj pa imaš! Še tega je bilo treba! A si pozabil plačati račun?

MEDVED: Madona! Ravno zdaj je morala crkniti! No, prižgi no vžgalico, stric, no!

PAVLE: Čakaj, čakaj!

MEDVED *se v temi zaleti v stol pa ga prevrne*: Av! Madona! Prekle-manski stol!

PAVLE: A si slišal, Marko, kaj sem te vprašal? Si plačal elektriško?

MEDVED: Madona, čisto sem pozabil! Pa še opomin je prišel!

PAVLE: Ja, potem si pa kar sveče kupi! Gotovo so ti jo že odklopili!

MEDVED *obupan*: Še tega je bilo treba!

GLAS *iz veže*: Hej, sosed! Tovariš Medved!

MEDVED: Kaj je? V temi smo!

GLAS: Vidim, vidim!... Pri nas je luč!... Ampak, povodenj je pri vas! Voda teče že po stopnicah! Meni sega že čez gležnje!

PAVLE: Hehe!... To ni še nič!... Medvedu teče že v grlo!... Hehe! Pavle in Medved v temi izgineta z odra. Prižge se luč. Počasi, ko da bi nastajal dan. Nekaj časa je oder prazen. Na sceni je strašen nered. Po sobi je vse razmetano. Markovo perilo in obleke, prevrnjen stol... Sliši se odklepanje vrat.

SONJA *vstopi; začudena obstane in gleda po sobi*: Moj bog!... Kakšna je soba!... Kakšno je stanovanje!... Saj bo še segnil v tem neredu! *Odloži klobuk in drugo; sede*. Sram ga bodi! Toliko je pa trmast, da ni prišel pome!... Pa tudi otroka ne da bi prišel pogledat!... Je že prav! Če misliš, da se bom spet jaz prva ponižala, dragi moj, to se pa motiš! Zdaj samo pobere svoje stvari pa grem! *Odide v drugo sobo in se čez nekaj časa vrne s kovčkom; vanj dene še nekaj stvari, nato ga zapre, se obleče in hoče oditi*. Zbogom. *Odloži kovček in se razneži*. V takšnemle hlevu pa res ne more živeti. Tako ga res ne morem pustiti. *Se spet sleče in začne pospravljati*. O jej! Jasno!... Srajce kar po tleh!... Pa kako so umazane! Moj bog! Menda ja ne hodi takšen med ljudi?... Pa obleka!... Jasno! Zmečkana, ko da bi spal v njej!... Najbrž res spi kar oblečen. *Ko vse te stvari v naglici odnese in spravi vsako na pravo mesto, se zagleda v Markovo sliko na mizi*. Vzame jo v roke; nežno in obenem posmehljivo. Dragi moj, kako sva midva neumna!... Ampak, trmast pa si!... Ko bi ti vedel, kako te imam rada!... Marko! Marko! *Odide spet ven in se vrne*. Jezno. No, ta je pa dobra!... Kanarčka tudi ni več! A je poginil ali ušel? Mu že ni dal vode ne hrane, ta razbojnik. No, zdaj je vsaj ta soba v redu!... Grem!... Ne smeja se tu srečati! *Zunaj se začuje ropot in tresk z vrati*. Zdaj me bo pa še našel! *Skoči, pograbi svoje stvari in hitro izgine v sosednjo sobo*.

MEDVED *hitro vstopi*: Ta je pa dobra!... Vrat tudi nisem zaklenil! Upam, da ni bilo nezaželenih obiskov! *Začuden obstane*. Oho!... Kaj pa je to? Kdo je pa to pospravil?... Ja... *Hodi po sobi in začudeno gleda*. Hm!... To je pa čudno!... Kdo je neki pospravil?

SONJA *vstopi oblečena, s kovčkom v rokah*: Jaz!

MEDVED *presenečen*: Tiii?

SONJA: Kaj me tako gledaš?... Jaz sem pospravila, ja... Saj me je sram, da živiš v takšnem neredu!... Pa zbogom!... *Gre proti vratom*.

MEDVED *za njo*: Sonja!

SONJA *se obrne*: Prosim? Kaj bi rad?

MEDVED: Mm... mm... — hvala!

SONJA: Prosim!... Zbogom!... *Spet hoče oditi*.

MEDVED: Sonja!

SONJA *se obrne*: Prosim? Kaj bi rad?

MEDVED *mu je nerodno*: No, ko... ko si že tukaj... Ostani no malo, no! Rad bi...

SONJA: Kaj bi rad?

MEDVED: Rad bi te vprašal, kje stanuješ?

SONJA: Kje stanujem? Zakaj?

MEDVED: No ja... Tako!... Kako pa kaj Milanček?

SONJA: Hvala, dobro!

MEDVED: Je zdrav?

SONJA: Zdrav!

MEDVED: Aha!... Samo, da je zdrav!...

SONJA: Zbogom!... *Hoče oditi.*

MEDVED: Sonja! *Proseče.*

SONJA: Prosim? Kaj bi rad?

MEDVED: Kako pa kaj ti?

SONJA: Hvala, dobro!

MEDVED: Aha!

SONJA: Kako pa ti?

MEDVED: Hvala, dobro!

SONJA: Aha!... Zbogom! *Hoče oditi.*

Ves dosedanji pogovr je tekel počasi, obotavljajoče, nerodno, zadržano.

MEDVED *naenkrat izbruhne*: Sonja!... Ostan!...

SONJA: Da ostanem? Zakaj?

MEDVED: Tako ja ne gre več naprej! Dajva, pomeniva se, kot se pomenijo ljudje!

SONJA: To sem svoje dni že jaz tebi predlagala!

MEDVED: Zdaj tudi še ni prepozno!

SONJA: Prepozno ne bi bilo, ampak...

MEDVED *gre k njej in ji odvzame kovček*: Sonja, počakaj, prosim te! Saj vidiš, da tako ne gre več naprej! Pobotajva se, že zaradi Milančka! Kako pa naj on živi brez očeta!

SONJA: Očeta potrebuje, ja... Ampak takšnega, ki bo skrbel zanj, da ga bo vzgajal! Kaj pa ti!

MEDVED: Sonja, jaz, jaz brez vaju ne morem živeti!... Tu je vse prazno, pusto...

SONJA: Verjamem!... Tako je bilo tudi prej brez tebe! Imela sem moža pa ga nisem imela. Milanček je imel očeta pa ga ni imel!

MEDVED: Sonja, vrni se! Saj veš, da te imam rad! Pa Milančka imam rad! Ne rečem, veliko sem bil kriv, ali vseeno, ne bi me smela zapustiti! Prosim te, Sonja — ostani! Slišiš, no! Rad te imam!

SONJA: Marko!

MEDVED: Sonja!

SONJA: Saj imam tudi jaz tebe rada! Računala sem, da te bom kaznovala za tvojo trmo, pa sem le sebe!

MEDVED: Nikoli več se ne bova prepirala, kajne da ne?

SONJA: Nikoli več!... Saj se tudi zdaj ne bi, če ti ne bi bil takšen!

MEDVED: Jaz? Samo jaz? Tudi ti si bila kriva!

SONJA: Saj ni res! Samo ti si bil kriv! Te tvoje funkcije, pa trma, pa...

MEDVED: Ni res!... Ti si me pustila!... Pa ti si bila trmasta!

SONJA: Ti, ti, samo ti si bil trmast! *Ta čas se je že stemnilo.*

MEDVED *nežno*: Na, pa se že spet prepirava!

SONJA: Saj ni res!... Jaz se že ne!... Ti si začel!

MEDVED: Ti!

SONJA *nežno*: Vidiš? Spet! In če me boš še naprej zanemarjal zaradi tistih tvojih tri sto funkcij...

MEDVED: Ne bom te, ne!... Saj so mi tako že skoraj vse funkcije vzeli!...

Na odru je že skoraj popolna tema.

SONJA: Elektrike še zdaj nimaš...

MEDVED: Ne!... Čakaj — svečo pa imam... *Gre in vzame z mize svečnik; prižge svečo. Tako!... Povleče Sonjo za roke in se usede v fotelj. Sonja k njemu. Tako... Telefon zazvoni. Marko se oglasi. Halo. Medved... Kaj? Kdaj? Danes ob osmih? Ampak...*

SONJA je spoznala novo grozečo nevarnost. *Ne da bi dosti premišljevala, mu iztrga slušalko iz rok. Ne, danes ne bo mogoče. Tovariš Medved ima že sestanek. S kom? Konferenca za podpis premirja v Panmundžonu! S treskom odloži slušalko. Tako. Zdaj bojo menda siti... Idila.*

PAVLE nastopi: No, vsaj petrolejko bi si pa menda lahko sposodila, sveča vama bo tako vsak čas ugasnila!

MEDVED srečen objame Sonjo: Oh, stric — nocoj nama je pa res ne bo treba!

PAVLE. No, če je pa tako. *Upihne svečo. Tema.*
Iz teme se izlušči Medved. Z rampe govori Pisatelju.

MEDVED: No vidite, to je vsa moja povest. — Bi ne bila res dobra komedija?

PISATELJ *pride na oder*: Prav čedna ideja, samo... Sicer pa, lepa hvala.

MEDVED: No, če si boste kaj pomagali — jaz bom samo vesel. Pa srečno — preveč sem se že zamudil. Na sestanek moram..

PISATELJ: Vseeno spet?

MEDVED se demaskira v Zvoneta: Upravni odbor gledališča... O repertoarju... Na svidenje! *Odide za oder. Pisatelj malce osupel obstane. Iznenada se zgane, ker je za odrom zagledal gledališkega ravnatelja. Tovariš direktor, tovariš direktor!...*

RAVNATELJ *gledališča se prikaže na odru; narejeno začudeno*: O, kaj ste že tu? Kaj bi radi?

PISATELJ: Tovariš direktor, tovariš direktor — sijajno idejo imam za komedijo, sijajno snov, poslušajte!...

RAVNATELJ: Že vem, že vem. Mislite to Medvedovo zgodbo?

PISATELJ: A ni dobra?

RAVNATELJ: Ni ravno napak!

PISATELJ: Torej, če jo dobro napišem, mi jo boste igrali?

RAVNATELJ: Hja... hm...

PISATELJ: Pa saj ste mi rekli, da naj...

RAVNATELJ: Ne rečem... Hm... Veste kaj — kaj ko bi jo vi poskušali plasirati najprej v inozemstvu? V Varšavi, v Londonu...

PISATELJ: Vrag vas pocitraj! Poskusil bom prodati komedijo na Gospodarskem razstavišču, na pomladnem sejmu eksportnih artiklov!

RAVNATELJ: Le, le, poskusite, poskusite. In predvsem: pišite, svobodno pišite. Komedij nam je treba! Pri nas ni komedij! *Zakliče*: Luč v dvorano! Slišite, luč! — *Pisatelju*: Pa veste, prav zaupno, veste, zakaj vam te vaše komedije o Medvedovih funkcijah ne bomo igrali...

PISATELJ *zasumi skrivnostno in važno razkritje*: Se bojite, da bi vam jo prepovedali? Je prehuda?

RAVNATELJ: Ne. — Zato, ker smo jo že igrali. Ravnokar. Niste opazili? — Luč! Zaveso!

KONEC

Režiserski uvod

— Zakaj ne začnemo vaje? se sprašujejo igralci pod zakajenim stropom obrekovalnice, kjer stoje sedeži za počitek nastopajočih.

— Glavni igralec ima še sestanek gradbenega odbora.

— Ne, v imenu strokovnega društva sedi na seji pri Okrajnem ljudskem odboru.

— Saj ni res, zadolžen je po sindikalni liniji, pa ureja posle z direkcijo.

To vprašanje sem zapisal zato, ker skoro dobesedno nakazujejo položaj in problem, ki ga osvetljuje naša komedija. Beseda bo torej o zelo aktualnih sodobnih vprašanjih.

Marijan Marinc čuti v sebi dvojnost pisatelja in igralca, dvojno umetniško inspiracijo torej, dvojno naravo in usodo. Pri snovanju te komedije je ravnal pravzaprav preprosto: svoj notranji dialog ali vsaj diagram svojih premišljevanj in čustvovanj je projiciral v pogovor med Pisateljem in gledališčniki. Pisatelj v že sprejeti drami filozofira skozi usta svojih junakov o stiski sedanjega časa, nekako v nesodobni obliki, ali vsaj neučinkovito. Zato vrže ravnatelj gledališča igro z repertoarja. Pisatelj se sicer upira, a pravkar prisluhne glasu in izkusu igralca v sebi: ta mu v novi ideji za komedijo slika dogajanje in dejanje s konkretnimi črtami, v bolj drastičnih podobah, z nemirnimi kretnjami, v večkrat pretrgani pripovedi, ki naj gledalce neprestano osvešča. Da nam v komediji vendarle ne gre le za sproščujoč smeh in zabavo, temveč predvsem za premišljevanje o perečih vprašanjih sodobnega življenja.

Dramaturške oznake Marinčevega dela prav gotovo ne bojo šle mimo imen Pirandella in Brechta. Konstrukcija *Komedije o komediji* nasilno razbija iluzijo odrskega prostora (ki je v večini gledališč strogo ločen od avditorija) — podobno kot je to delal Pirandello. Neprestano trganje dogajanja in dosledno povezovanje posameznih dramskih prizorov z vmesnim besedilom v nekakšno epsko pripoved izziva odtujevalne učinke in prav tako podira odrsko iluzijo. To spominja na Brechta. A konec koncev — Brecht se je učil od prejšnjih mojstrov in Pirandello prav tako in tudi dramatik prihodnosti bodo v *Komediji o komediji* morda kdaj z zanimanjem pregledovali Marinčeve poskuse.

Komedija o komediji ne zastavlja in ne rešuje spoznavnoteoretskega problema tako ostro, kot je to običajno pri Pirandellu (Marinc: *Vsi hvalimo lepa rdeča jabolka, čeprav so v sredi gnila...*) V naši komediji ni eksotične in deklarativne idejnosti ne prizadevanja za totalno gledališče kot na primer pri Brechtu. Ta komedija ima svoje značilnosti in vrline, ki vabijo izvajalce k nelahkemu a veselemu ustvarjalnemu delu.

Najprej omenjam namenoma improvizacijo. Komedija se začne kot vsaka konvencionalna predstava kakšnega gledališča meščanskega realizma. A to je v naši komediji pravzaprav vaja. Ravnatelj-režiser vajo na lepem konča in igro črta s programa. Igralec predlaga avtorju vrsto idej, nazadnje komedijo, češ: sodobnemu gledalcu je treba govoriti o pretiranih dimenzijah, pa čeprav celo s karikirano kretnjo, skozi solze smeja mu je treba povedati resnico in ga prijeti vsaj za ušesa, če že ne ganiti v srce.

Igralec se mora torej izživeti in izpovedati s sredstvi, ki jih pač najbolj obvlada, to je z igro kretenj in grimas, predvsem s pantomimičnimi sredstvi torej; beseda in drugi zvoki in scenski učinki so šele na drugem mestu.

Pripoved glavnega igralca je epska nit, na katero so montirani prizori komedije. Direktni govor v publiko, ki je identificirana s Pisateljem, je vabljliva možnost, v kateri igralec lahko pokaže posebne sposobnosti konverzacije, okretnosti in sproščenosti.

Če improviziramo, kot predpisuje avtor, potem pobirajmo v pomoč predmete, ki so v gledališču ob slabem vremenu delavnika pač pri roki. In če jih ni, igramo brez njih, saj niso važni — nadomestimo jih s sredstvi čiste igre. Tako se odpirajo novi rezervoarji igralske strasti, iznajdljivosti in ustvarjalne domišljije.

Toda pozor: SLG je tudi potujoče gledališče, zato mora delo učinkovati enako prepričljivo kot z matičnega odra tudi z manjših in v vsakem oziru manj uglednih odrih. Tam gleda predstave druga, manj razgledana publika kot v mestu. Zato pri interpretaciji likov naše komedije ne smemo iti predaleč v pantomimo, tako da bi na primer direktor, ko se meni po telefonu, držal v rokah namesto telefonske slušalke kos lesa ali pa bi telefoniral celo praznih rok. V tem je sicer močan element komičnega, toka taka interpretacija bi odvracala pozornost predvsem nezrelega gledalca od glavnega smisla naše igre.

Ohranimo torej kljub improvizaciji minimalni dekor in vse nujno potrebne predmete. Če se bodo igralci za igro dobro pripravili in jo radi igrali, bo njihova umetnost gotovo prodrla v srca gledalcev.

Avtorjeve ideje so dovolj tehtne, da se je vredno potruditi za kvalitetno izvedbo. Če je možno povzeti glavno misel v nekaj stavkih, bi se to po mojem glasilo nekako takole:

PRENEHAJMO SE VENDAR POSVEČATI OPRAVKOM IN POSLOM, KI NAS IZCRPAVAJO PREDVSEM TAKO, DA POZABLJAMO NA VAŽNE PROBLEME SVOJEGA OSEBNEGA ŽIVLJENJA IN ŽIVLJENJA NAJBЛИŽJIH!

Bolj preprosto in konkretno: »Ljubi moški, odložite nekaj svoje važnosti po brezštevilnih organizacijah, saj nam to kvari duševno podobo in značaj. Prepustite nekaj tega posla tudi ženskam in zavladalo bo vsaj znosnejše ravnotežje«.

In spet drugače, a to je v komediji skrito kot podtekst: »Sodobnega človeka preobremenjenost resda deformira in mu kazi notranjo podobo, a ravno ta preobremenjenost je največje zlo časa, ki pritiska na dobrodušneža še bolj brezobzirno kot na ostale.« — V komediji je torej tudi zrno tragičnega.

Iz Marinčevega teksta dihata kljub rezkim sapam satire in posmeha tudi toplina in razumevanje človeka v njegovih včasih ponižujočih, včasih smešnih težavah in nasprotjih. Avtor ne govori zviška, temveč z ravni naše skupne človeške skrbi in bolečine — kako napraviti življenje znosnejše, za žarek sonca lepše in toplejše, vsaj za en sam smehljaj razumevanja veselejšega.

Po svojih močeh smo dolžni prispevati svoje soustvarjalno delo tudi mi, ki predstavo pripravljamo. Posvetimo delu še kapljico vneme več kot jo posvečamo izvedbi neslovenskih del.

France Kosmač

Mestno gledališče Celje
1957-1958

9

CELJSKI GLEDALISKI LIST — Izhaja za vsako premiero. Delovno leto 1957-58, dvanaajsti letnik, osma številka. Obseg dve poli in pol, naklada dva tisoč izvodov. Lastnik in izdajatelj Mestno gledališče, predstavnik mr. ph. Fedor Gradišnik, urednik Herbert Grün, tisk Celjske tiskarne; vsi v Celju.

